

ZESPÓŁ SZKÓŁ W WOLI

PROGRAM WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNY

**Szkoła Podstawowa nr 1
im. Bronisława Malinowskiego**

PODSTAWA PRAWNA

- ☐ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78,poz. 483 ze zm.).
- ☐ Konwencja o Prawach Dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z 20 listopada 1989r. (Dz.U. z 1991 r. nr 120,poz. 526).
- ☐ Ustawa z 26 stycznia 1982 r. –Karta Nauczyciela (tekst jedn.: Dz.U. Z 2017r.poz. 1189).
- ☐ Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.:Dz.U. z 2016 r. poz. 1943 ze zm.).
- ☐ Ustawa z 14 grudnia 2016 r. –Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 59).
- ☐ Ustawa z 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 487).
- ☐ Ustawa z 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 783).
- ☐ Ustawa z 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (tekst jedn. Dz.U. z 2017r. poz. 957).
- ☐ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 22 stycznia 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii .
- ☐ Statut Zespołu Szkół w Woli

Zgodnie z art.26 ustawy z dnia 14 grudnia 2016r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017r. poz.59) szkoła podstawowa od 1 września 2017r. realizuje program wychowawczo-profilaktyczny obejmujący:

1) treści i działania o charakterze wychowawczym skierowane do uczniów,

2) treści i działania o charakterze profilaktycznym dostosowane do potrzeb rozwojowych uczniów, przygotowane na podstawie przeprowadzonej diagnozy potrzeb i problemów występujących w społeczności szkolnej, skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców

WPROWADZENIE DO PROGRAMU

Wychowanie to wspieranie dziecka w rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej, które powinno być wzmacniane i uzupełniane przez działania z zakresu profilaktyki dzieci i młodzieży (art.1 pkt 3. ustawy Prawo oświatowe). Szkoła jako środowisko wychowawcze ma za zadanie wspomagać uczniów w osiąganiu wszechstronnego rozwoju, kształtować postawy, umożliwiać korygowanie deficytów w celu optymalizacji osiągnięć edukacyjnych uczniów oraz zapobiegać zagrożeniom poprzez profilaktykę, przeciwdziałanie istniejącym zagrożeniom i wsparcie uczniów w trudnych sytuacjach.

Program powstał na podstawie obserwacji uczniów, badań ankietowych uczniów, rodziców i nauczycieli oraz analizy dokumentów szkolnych.

Działalność wychowawczo-profilaktyczna w naszej szkole polega na prowadzeniu działań z zakresu promocji zdrowia i bezpieczeństwa oraz wspomaganiu ucznia w jego rozwoju ukierunkowanym na osiągnięcie pełnej dojrzałości w sferze:

- **fizycznej** – ukierunkowanej na kształcenie umiejętności pozwalających na prowadzenie zdrowego stylu życia i podejmowania zachowań prozdrowotnych,
- **emocjonalnej** – ukierunkowanej na zbudowanie równowagi i harmonii psychicznej, na osiągnięcie właściwego stosunku do siebie i innych ludzi,
- **społecznej** – ukierunkowanej na właściwe pełnienie ról społecznych oraz kształtowanie umiejętności dokonywania samodzielnej oceny wzorów i norm społecznych,
- **duchowej** – ukierunkowanej na zdobycie stabilnego systemu wartości i docenienie znaczenia zdrowia i sensu życia.

MISJA SZKOŁY

Misją szkoły jest kształcenie i wychowanie mające na celu rozwijanie u dzieci i młodzieży dojrzałości, poczucia odpowiedzialności.

Szkoła wspiera rodziców w wychowaniu, akcentując niezwykłą wartość i niepowtarzalną indywidualność każdego dziecka oraz zwracając w tej misji uwagę na konieczność współodpowiedzialności i zaangażowania całej wspólnoty szkolnej.

Celem wychowania realizowanego w Zespole Szkół w Woli jest uczeń dojrzały na miarę fazy rozwojowej, w której się znajduje. Dbamy o to, aby osiągnął dojrzałość w czterech sferach: fizycznej, psychicznej (w tym między innymi emocjonalnej i intelektualnej), społecznej oraz duchowej.

Skuteczność działań wychowawczych wzmacniana jest poprzez podejmowanie działań profilaktycznych, gdzie „profilaktykę” należy rozumieć jako interwencję wzmacniającą, korygującą i uzupełniającą wychowanie. Zadaniem profilaktyki jest wzmacnianie wychowawczej funkcji szkoły.

Dążymy do tego, aby uczniowie naszej szkoły:

- ***świadomie dokonywali wyborów i byli gotowi do autokreacji na drodze do właściwego dla nich sukcesu szkolnego.***
- posiadali kulturę osobistą - godne zachowanie, szacunek dla drugiego człowieka, odpowiednią postawę wyrażoną przez słowa, dbałość o otoczenie;
- pracowali nad własnym rozwojem, budując system wartości rozwijali swoje zainteresowania;
- byli aktywni i twórczy - potrafili zaprezentować i bronić swojego zdania, szanując tych, którzy mają odmienne poglądy;
- potrafili samodzielnie i krytycznie myśleć, korzystać z różnych źródeł informacji i postępowali zgodnie z własnym sumieniem;
- mieli szacunek dla rodziny i świadomość, że jest ona najważniejsza dla prawidłowego rozwoju i szczęścia człowieka i całego społeczeństwa;
- byli wrażliwi na otaczającą ich przyrodę, umieli obcować z nią, odkrywając jej piękno i tajemnice;
- znali i szanowali historię, kulturę i tradycję narodową z jej regionalnym bogactwem

Realizując swoją misję, Szkoła dba o harmonijny i wszechstronny rozwój Ucznia.

WIZJA SZKOŁY

Szkoła jest placówką nowoczesną, dobrze wyposażoną w sprzęt i pomoce dydaktyczne umożliwiające pracę z uczniem aktywnymi metodami z uwzględnieniem technologii komputerowej i informacyjnej, zapewniającą wysoki poziom nauczania i wszechstronny rozwój dziecka.

Szkoła jest przyjazna uczniom, wolna od przemocy rówieśniczej. Nauczanie, wychowanie i działalność profilaktyczna w szkole, ściśle ze sobą powiązane, opierają się na humanistycznym, w tym chrześcijańskim systemie wartości, w duchu tolerancji i szacunku dla każdego człowieka, służy rozwijaniu u dzieci i młodzieży poczucia odpowiedzialności za siebie i innych, dbanie o bezpieczeństwo własne i drugiego człowieka, miłości Ojczyzny, w tym również małej ojczyzny oraz otwarcia na wartości uniwersalne. Szkoła zapewnia bezpieczeństwo i właściwą atmosferę podczas pobytu dziecka w szkole, rozwija umiejętność pracy w zespole oraz wpaja zasady tolerancji. Stwarza uczniom warunki do rozwoju zainteresowań i pasji oraz wspiera w rozpoznawaniu predyspozycji i uzdolnień.

ABSOLWENT NASZEJ SZKOŁY

Jest patriotą. Zna historię swojej miejscowości, regionu, kraju. Jest przywiązany do historii i tradycji narodowych.

Jest przyjacielem przyrody. Szanuje środowisko i jego zasoby naturalne, wykazuje *postawę proekologiczną*.

Dobrze funkcjonuje w otoczeniu: domu i szkole. Zna i przestrzega zasady współżycia społecznego

Dbą o bezpieczeństwo własne i innych

Jest aktywny. Chętnie uprawia sport, podejmuje próby ekspresji artystycznej, świadomie uczestniczy w imprezach kulturalnych szkoły i środowiska.

Jest ciekawy świata - Poszerza swoją wiedzę świadomie, jest aktywny umysłowo.

Jest krytyczny. Zdobyte wiadomości potrafi selekcjonować, porządkować i oceniać ich przydatność do określonego celu.

Jest odpowiedzialny. Potrafi przewidzieć skutki swoich działań, wykorzystuje doświadczenie swoje i innych.

Dysponuje wiedzą i umiejętnościami, które pozwalającą kontynuować z sukcesem kolejny etap edukacji.

DIAGNOZA ŚRODOWISKA SZKOLNEGO

Program wychowawczo – profilaktyczny naszej Szkoły opiera się na humanistycznych i uniwersalnych wartościach, odwołujących się do praw dziecka, ucznia i rodziny.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej artykuł 48 ust. 1 określa **prawo rodziców „do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem”**, co znaczy, że nauczyciele mają w tym zakresie funkcję wspomagającą i uzupełniającą.

Przy tworzeniu programu wychowawczo-profilaktycznego uwzględniono sugestie i opinie rodziców.

Program Wychowawczo-Profilaktyczny Szkoły został opracowany na podstawie diagnozy środowiska szkolnego, rozpoznaniu potrzeb uczniów, oczekiwań rodziców i nauczycieli. Został on oparty na misji i wizji szkoły.

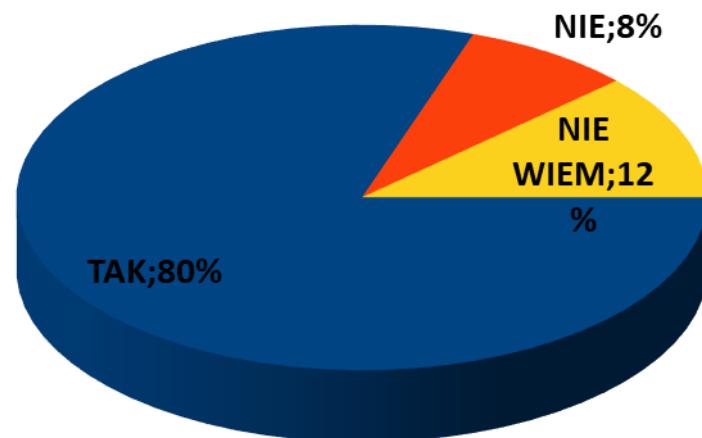
Diagnozy środowiska szkolnego dokonano na podstawie:

- wywiadów i ankiet przeprowadzonych wśród uczniów, rodziców i nauczycieli,
- analizy dokumentacji szkolnej,
- obserwacji uczniów.

WYNIKI DIAGNOZY

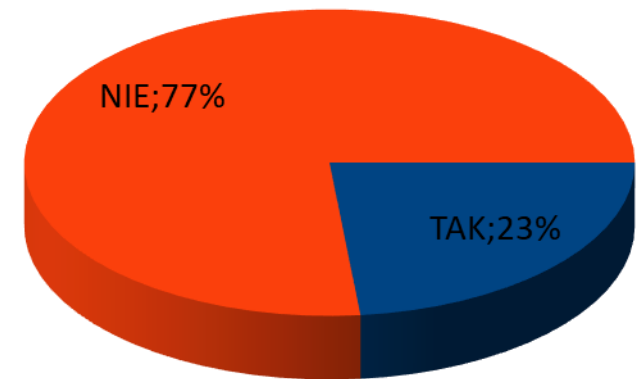
I. BEZPIECZEŃSTWO I ZDROWIE

Czy Nasz szkoła zapewnia uczniom
bezpieczeństwo?

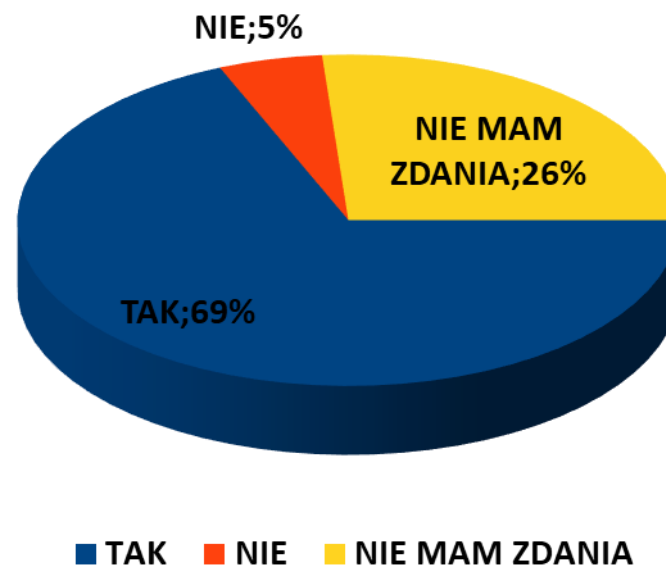
■ TAK ■ NIE ■ NIE WIEM

Czy byłeś na terenie szkoły ofiarą
przemocy fizycznej lub
psychicznej?

■ TAK ■ NIE

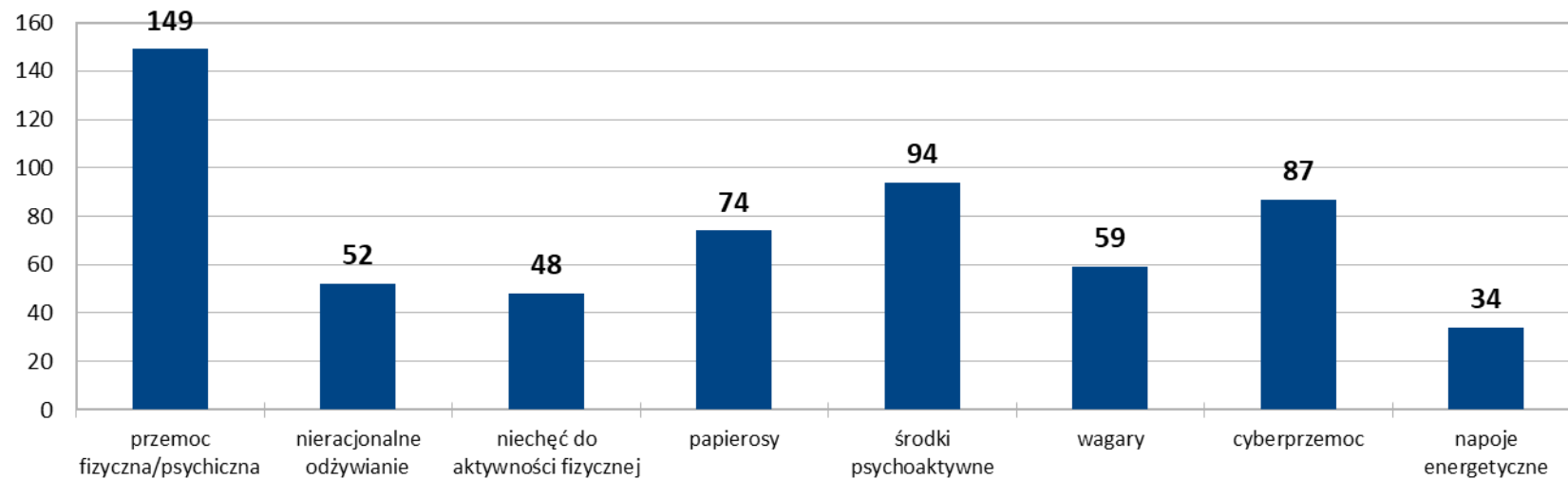
Czy w szkole odpowiednio szerzona jest idea zdrowego stylu życia i korzystnych dla zdrowia form spędzania czasu wolnego?

II. ZACHOWANIA RYZYKOWNE DZIECI I MŁODZIEŻY

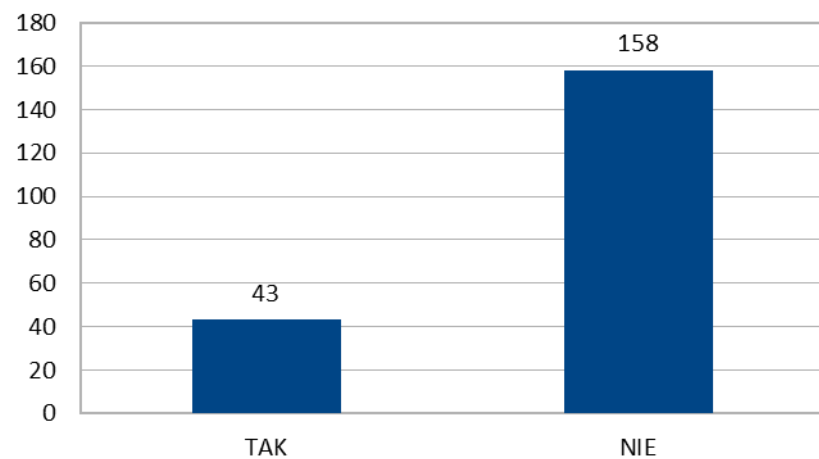
- Agresja fizyczna i psychiczna
- Nieracjonalne odżywianie i niechęć do aktywności fizycznej
- Używki (papierosy, alkohol, dopalacze itp.)
- Napoje energetyczne
- Cyberprzemoc

2. Jak według Państwa zachowania ryzykowne podejmowane przez dzieci/młodzież stanowią obecnie największy problem?

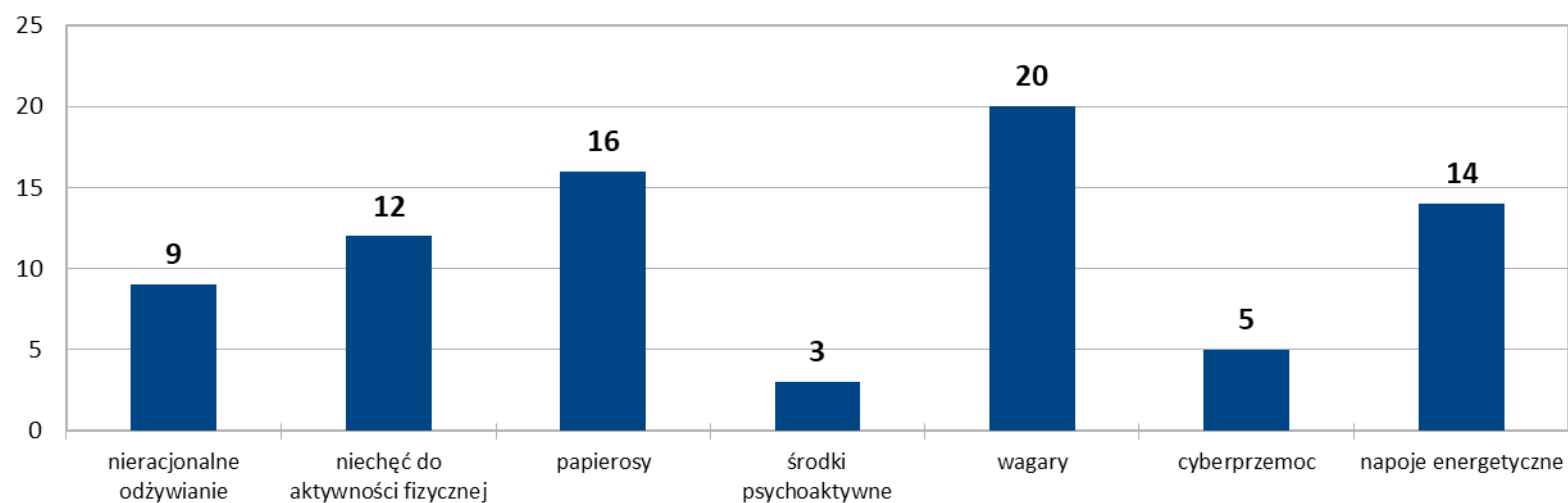

- Wagary.

**Czy podejmujesz zachowania ryzykowne?
(nieracjonalne odżywianie, cyberprzemoc,
palenie papierosów itp)**

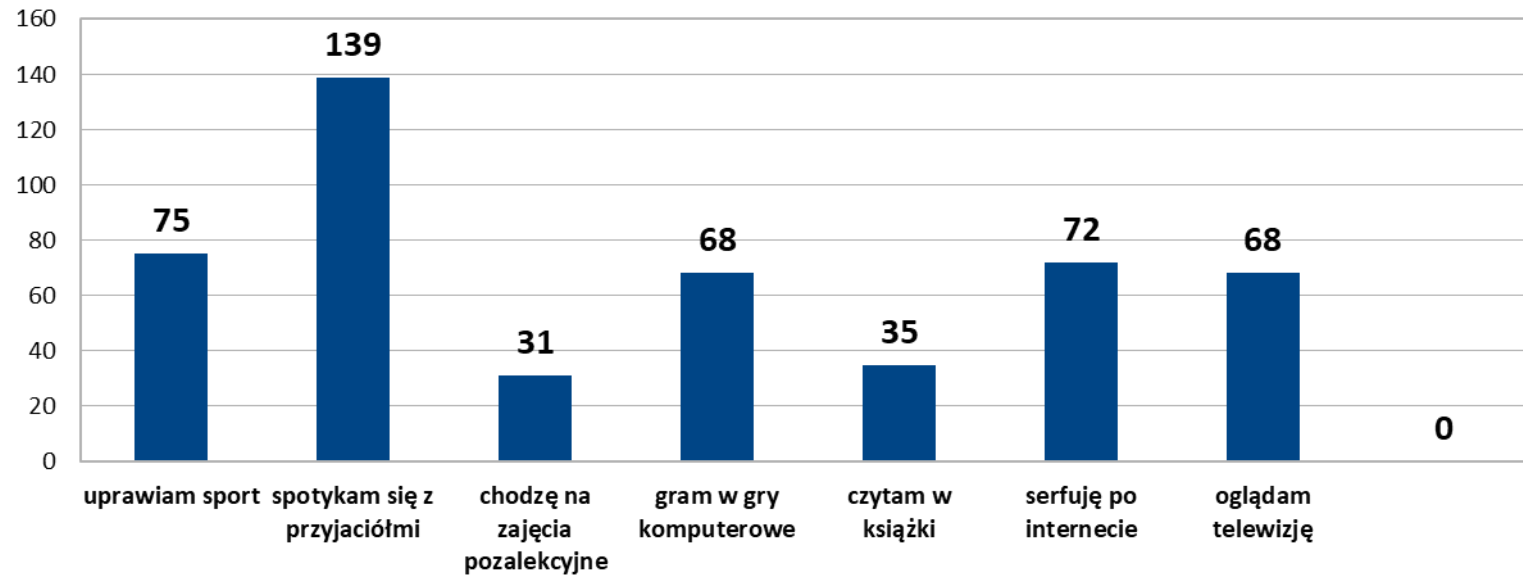

Zachowania ryzykowne uczniów ZS w Woli

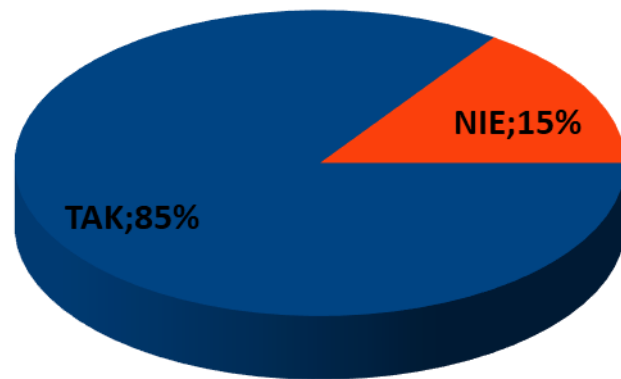
III. CZAS WOLNY

■ W wolnym czasie.

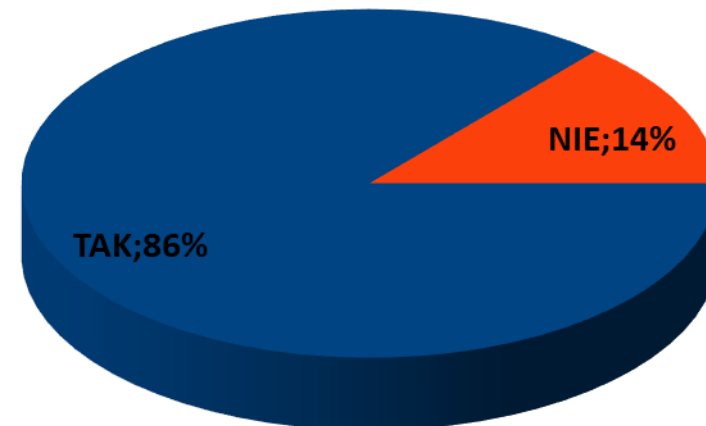
IV. RELACJE RÓWIEŚNICZE

Czy czujesz się lubiany w klasie?

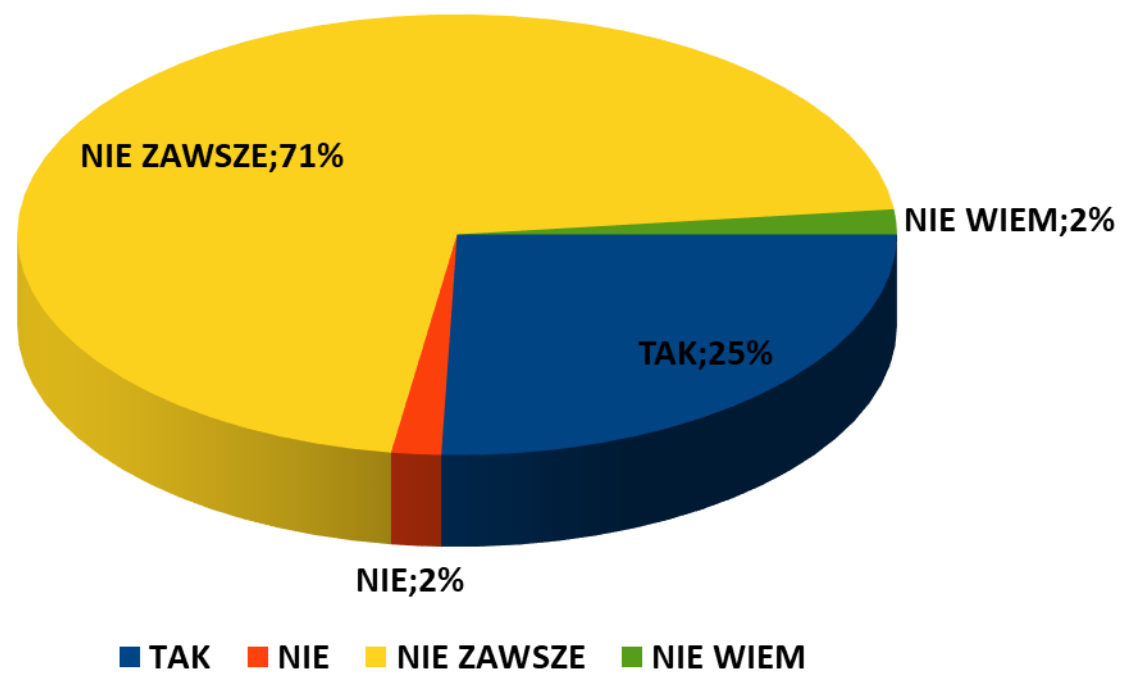
■ TAK ■ NIE

Czy Twoi koledzy/koleżanki pomagają Ci, gdy tego potrzebujesz?

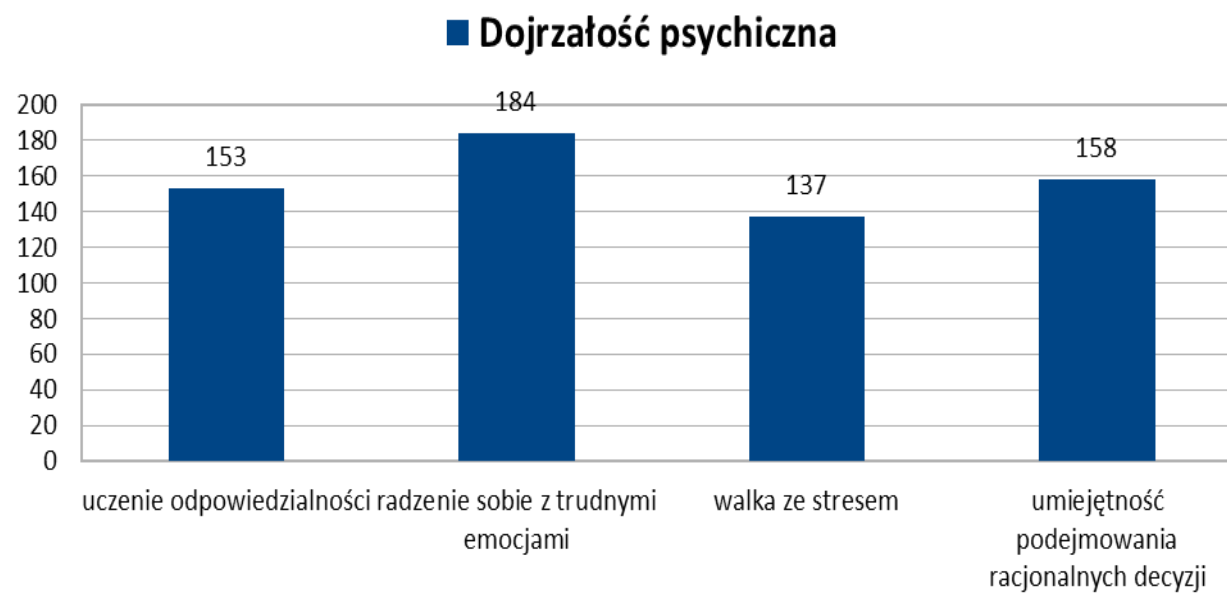

■ TAK ■ NIE

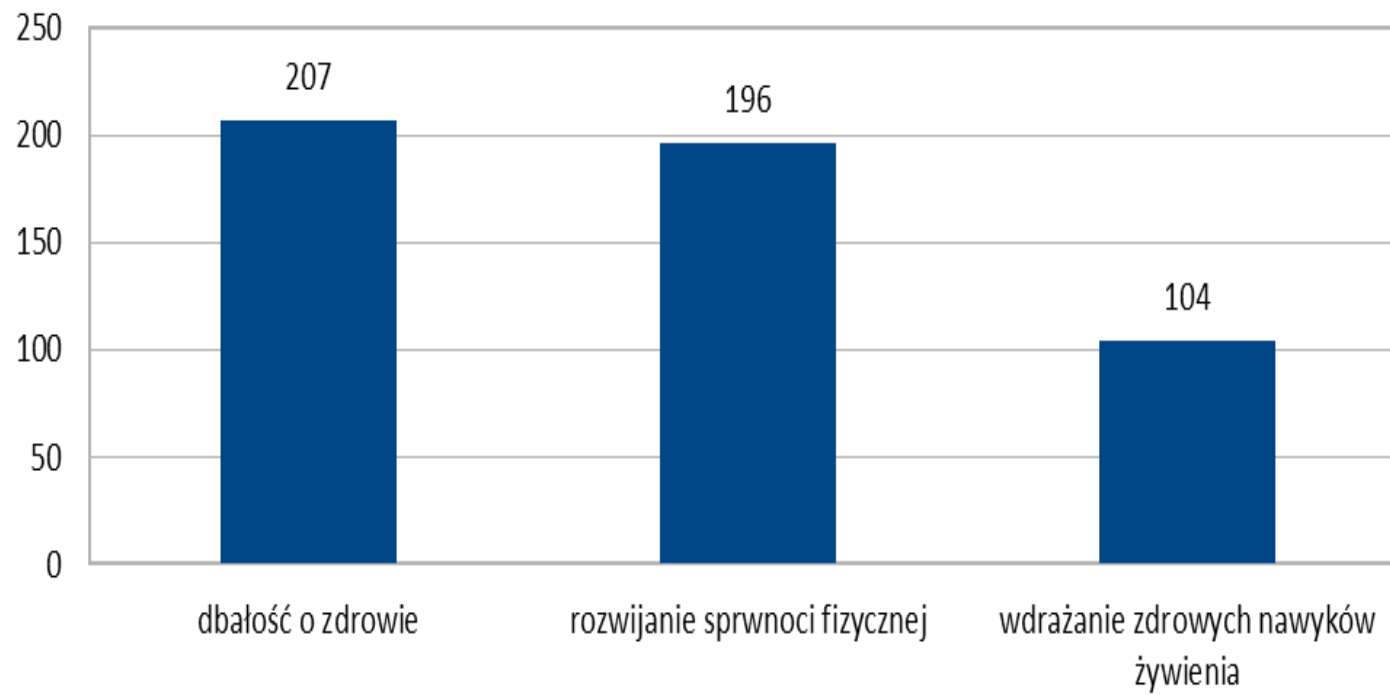
Czy uczniowie ZS w Woli posiadają odpowiednie umiejętności w zakresie komunikacji? (np. rozwiązywanie konfliktów, nawiązywanie relacji)

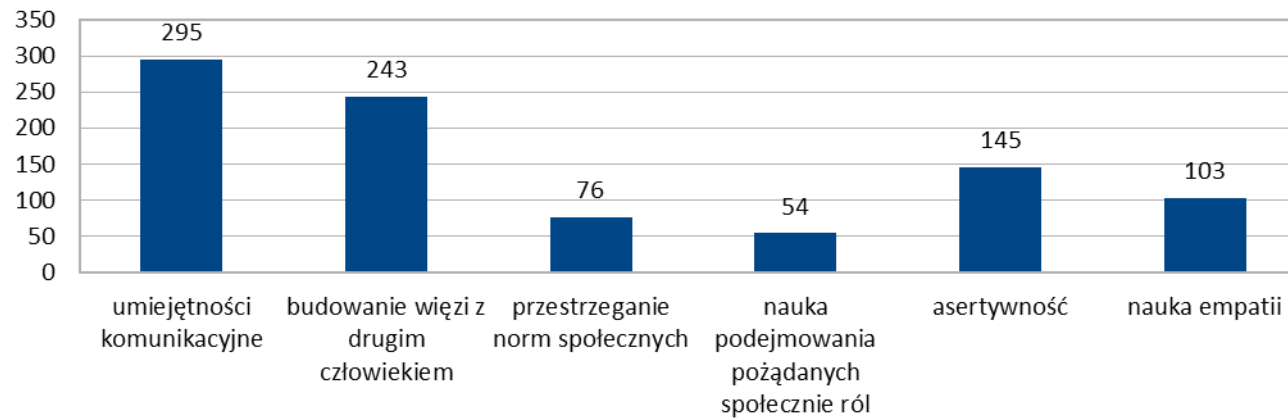
V. DOJRZAŁOŚĆ UCZNIA

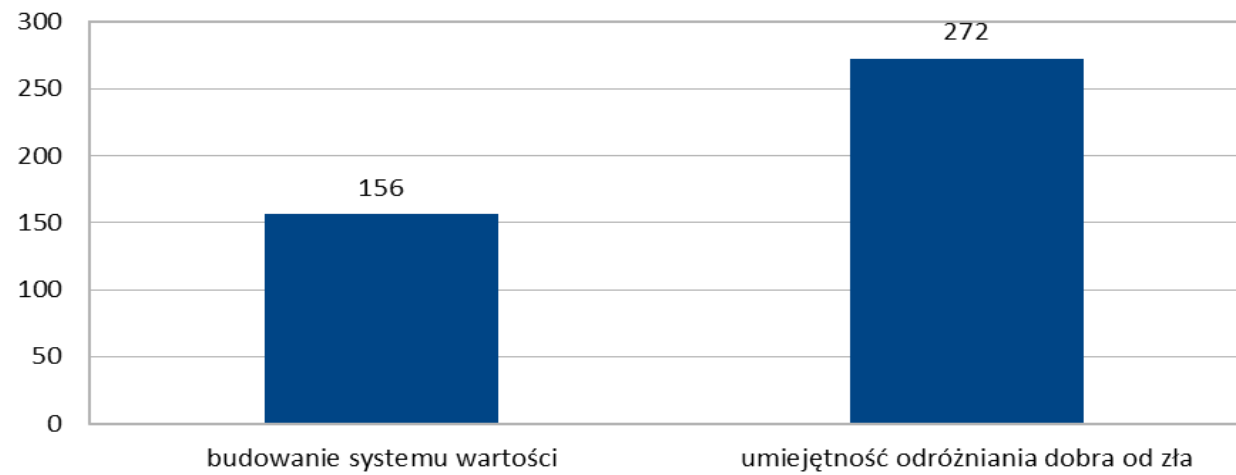
■ **Dojrzałość fizyczna**

■ Dojrzałość społeczna

■ Dojrzałość duchowa

WNIOSKI

W wyniku przeprowadzonej diagnozy sformułowano cele ogólne .

1. Tworzenie szkoły jako wspólnoty opartej na zasadzie **partnerstwa, przyjaźni, szacunku i wzajemnej pomocy** uczniów, rodziców i pracowników.
2. Dbanie o **bezpieczeństwo** w szkole.
3. Tworzenie warunków do **integralnego rozwoju wszystkich sfer osobowości ucznia**: fizycznej, psychicznej (emocjonalnej i intelektualnej), społecznej i duchowej oraz do kształtowania **systemu wartości** odpowiadającego godności ludzkiej.
4. Wzbudzenie wrażliwości uczniów na potrzeby innych – rozwijanie idei “**samopomocy uczniowskiej**”, zachęcanie do **wolontariatu**, działania na rzecz środowiska lokalnego, uczestnictwa w akcjach charytatywnych.
5. Kształtowanie wśród uczniów **umiejętności psychospołecznych**, dzięki którym będą skutecznie radzić sobie z zadaniami (wymaganiami) i wyzwaniami codziennego życia (np. umiejętności komunikacyjne, asertywność, umiejętność współpracy).
6. Propagowanie **dziedzictwa kultury narodowej i regionalnej**.
7. Budowanie **postawy prozdrowotnej** i propagowanie zdrowego stylu życia.

PRIORYTETY DZIAŁALNOŚCI WYCHOWAWCZEJ I PROFILAKTYCZNEJ SZKOŁY

I. W obszarze dojrzałości fizycznej ucznia

1. Dbłość o zdrowie

Rozwijanie sprawności fizycznej i szerzenie aktywnych form spędzania czasu Wdrażanie zdrowych nawyków żywieniowych
Propagowanie postawy prozdrowotnej, w tym **profilaktyka uzależnień.**

II. W obszarze dojrzałości psychicznej

1. Kształtowanie umiejętności **radzenia sobie z trudnymi emocjami.**
2. Umiejętność **podejmowania racjonalnych i przemyślanych decyzji** (np.w zakresie przyszłości; wyboru kierunku kształcenia i zawodu; zdrowego stylu życia, w tym również życia bez nałogów i używek)

III. W obszarze dojrzałości społecznej

1. Rozwijanie umiejętności w zakresie komunikacji (np. nawiązywanie relacji, umiejętności rozwiązywania konfliktów, “życie bez przemocy”)
2. Budowanie więzi – integrowanie środowiska uczniowskiego i całej społeczności szkolnej (organizowanie uroczystości i imprez szkolnych, wycieczki itp.)
3. Budowanie postaw prospołecznych - wdrażanie uczniów do pracy na rzecz innych i wzmacnianie poczucia odpowiedzialności za innych (“pomoc koleżeńska”, wolontariat)
4. Kształtowanie umiejętności odmawiania (asertywność)

IV. W obszarze dojrzałości duchowej

Umiejętność odróżniania dobra od zła poprzez wychowanie ku wartościom.

Propagowanie uniwersalnych oraz powszechnie uznawanych i pożądanых wartości, w tym chrześcijańskich

Działalność wychowawcza i profilaktyczna szkoły opiera się na wartościach, które są kluczowe dla naszego środowiska szkolnego

1. SZACUNEK

2. ODPOWIEDZIALNOŚĆ

3. TOLERANCJA

KIERUNEK DZIAŁAŃ	CELE	ZADANIA	ODPOWIEDZIALNI	ADRESACI
Wspieranie dziecka młodszego w pierwszym i kolejnych etapach edukacyjnych	1. Adaptacja do warunków szkolnych	1. Zajęcia integrujące 2. Gry i zabawy	wychowawcy klas , pedagog.	uczniowie
	2. Opieka i bezpieczeństwo	1. Monitoring wejść i wyjść ze szkoły pod opieką rodziców, czuwanie nad frekwencją uczniów na zajęciach i w świetlicy 2. Nauka czynności higienicznych i samoobsługowych 3. Organizacja całodziennego wyżywienia dla najmłodszych	woźna, wychowawcy, nauczyciele świetlicy szkolnej. wychowawcy, opieka na basenie wychowawcy, nauczyciele świetlicy szkolnej.	uczniowie
	3. Rekreacja i wypoczynek Kształtowanie nawyków uczestnictwa w kultu	1. Korzystanie ze szkolnego placu zabaw, świetlicy szkolnej wycieczki, kino, teatr, imprezy klasowe	wychowawcy, nauczyciele świetlica szkolnej.	uczniowie
	4. Zapobieganie problemom edukacyjnym	1. Diagnozowanie potrzeb indywidualnych uczniów 2. Objęcie opieką logopedyczną uczniów z wadami wymowy oraz objęcie innymi zajęciami specjalistycznymi w przypadku pojawienia się trudności edukacyjnych, konsultacja i współpraca z	wychowawcy i pedagog, logopeda, zespół wychowawczy.	uczniowie, rodzice

		PPP,r, rozmowy indywidualne, doradztwo-wsparcie pedagogiczne dla rodziców .		
BEZPIECZEŃSTWO	1. Ochrona bezpieczeństwa w szkole.	1.Zapoznanie uczniów z prawami i obowiązkami zawartymi w Statucie.	wychowawcy	uczniowie
		2. Konsekwentne przestrzeganie i egzekwowanie zapisów Statutu.	uczniowie, pracownicy szkoły, rodzice	uczniowie pracownicy szkoły, rodzice
		3.Opublikowanie Statutu Szkoły i innych dokumentów regulujących pracę szkoły na stronie internetowej.	dyrektor, redaktor strony.	rodzice, uczniowie
		4. Zapoznanie z regulaminami klas/pracowni.	nauczyciele uczący, wychowawcy	uczniowie
		5. Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa uczniów podczas przerw (aktywne dyżury)	nauczyciele	uczniowie
		6. Przedstawienie na gazetce szkolnej adresów i numerów telefonów osób i instytucji pomagających dzieciom.	pedagog	uczniowie, rodzice
		7. Organizowanie próbnych ewakuacji na wypadek zagrożenia.	dyrektor, nauczyciele	uczniowie i pracownicy szkoły
	2. Poprawa bezpieczeństwa w	1. Zapoznanie uczniów z	nauczyciele	uczniowie

	drodze do i ze szkoły.	zasadami bezpiecznego poruszania się po drodze oraz podczas wycieczek szkolnych (ćwiczenia w terenie, pogadanki na lekcjach, filmy edukacyjne, konkursy).		
		2. Zorganizowanie spotkania z przedstawicielami policji dla klas I-III	wychowawcy, pedagog	uczniowie,
		3. Przygotowanie do zdobycia Karty Rowerowej.	nauczyciele techniki	uczniowie
	3.Podniesienie poziomu bezpieczeństwa uczniów w szkole szczególnie podczas przerw lekcyjnych.	1. Zaangażować Samorząd Uczniowski w działania w celu zagospodarowania uczniom czasu wolnego podczas przerw.	nauczyciel – opiekun Samorządu Uczniowskiego.	uczniowie
	4.Bezpieczeństwo w sieci.	1. Działania podnoszące bezpieczeństwo korzystania przez uczniów z portali społecznościowych, ochrony danych osobowych i praw autorskich w Internecie. 2.Działania wpływające na świadomość rodziców i ich odpowiedzialność za bezpieczeństwo dzieci w Internecie. 3. Przeciwdziałanie zjawisku uzależniania się od Internetu, szczególnie gier komputerowych i portali społecznościowych. 4. Podejmowanie działań związanych z	Wychowawcy, pedagog, specjaliści.	uczniowie, rodzice.

		bezpieczeństwem w sieci (warsztaty, spotkania z policjantem i specjalistami lekcje wychowawcze, artykuły na stronie szkoły, konkursy, projekcje filmów, „Dzień bezpiecznego internetu”). Zapobieganie CYBERPRZEMOCY Uświadamianie uczniom i rodzicom problemów związanych z nowymi mediami. Podejmowanie działań związanych z bezpieczeństwem w sieci (warsztaty, spotkania z policjantem i specjalistami lekcje wychowawcze, artykuły na stronie szkoły, konkursy, projekcje filmów, „Dzień bezpiecznego internetu”). Zapobieganie CYBERPRZEMOCY Uświadamianie uczniom i rodzicom problemów związanych z nowymi mediami		
ZACHOWANIE I KULTURA	1.Kształtowanie nawyków kulturalnego zachowania.	1. Prezentowanie pozytywnych wzorców zachowań (przykłady z klasy, szkoły, literatury, TV). Konkursy, gazetki, lekcje przedmiotowe.	nauczyciele, Samorząd Uczniowski	uczniowie
		2.Propagowanie zasad „savoir-vivre’u”. (lekcje	nauczyciel	uczniowie

		wychowawcze, konkursy, pogadanki)		
		3. Stosowanie zwrotów grzecznościowych i dbanie o poprawność językową w mowie.	nauczyciele, uczniowie, pracownicy szkoły	nauczyciele, uczniowie
		4. Zauważanie i nagradzanie wszystkich przejawów altruizmu, uczenie tolerancji i szacunku dla drugiego człowieka – prezentowanie postaw godnych do naśladowania, udział w wolontariacie, dyskusje, projekcje filmów	wychowawcy, nauczyciele, pedagog, Koło Wolontariatu	uczniowie
	2. Zapobieganie agresji i przemocy rówieśniczej oraz przemocy domowej	1. Rozwijanie umiejętności psychospołecznych (np. nawiązywania i utrzymywania właściwych relacji, umiejętność rozwiązywania konfliktów, nauka odmawiania)	nauczyciele -lekcje wychowawcze pedagog – zajęcia psychoedukacyjne specjaliści (PPP)	uczniowie
		2. Interwencja w sytuacjach konfliktowych – kontrakty indywidualne, rozmowy wychowawcze	wychowawca, nauczyciele, pedagog,	uczniowie
		3. Wyciszanie postaw buntowniczo-opozycyjnych u uczniów - ścisła współpraca wychowawców i pedagoga	wychowawcy pedagog szkolny specjaliści (np. PPP) zespół wychowawczy.	uczniowie

		z rodzicami; zajęcia terapeutyczne; konsultacje i współpraca z PPP		
		4. Wdrażanie do przestrzegania prawnych i społecznych norm – wskazywanie konsekwencji łamania norm prawnych i społecznych, warsztaty, spotkania z Policją, lekcje wychowawcze	wychowawcy, nauczyciele, pedagog, specjaliści, policja	uczniowie
		5. Wzmacnianie więzi rówieśniczych i całego środowiska szkolnego – imprezy szkolne i uroczystości, organizowanie wspólnych akcji charytatywnych i wolontariatu, pomoc koleżeńska	wychowawcy, nauczyciele, pedagog, SU, Koło Wolontariatu, uczniowie	Uczniowie, rodzice, nauczyciele
		6. Uświadamianie rodzicom ochrony prawnej dziecka, w tym stosowanych procedur „Niebieskiej Karty” - współpraca z instytucjami, gazetki, indywidualne spotkania z rodzicami, prelekcje	wychowawcy, pedagog, instytucje (policja, kuratorzy)	rodzice
	1. Wspieranie ucznia w	1. Diagnozowanie	wychowawcy, nauczyciele, pedagog	uczniowie

NAUKA	ustawicznym zdobywaniu wiedzy	indywidualnych potrzeb uczniów		
		2. Stosowanie aktywnych metod pracy na lekcjach. (praca w grupach, lekcja odwrócona, prace długoterminowe).	nauczyciele	uczniowie
		3. Wykorzystanie w nauczaniu technologii informatycznej	nauczyciele	uczniowie
		4. Organizowanie lekcji w terenie i wycieczek przedmiotowych.	nauczyciele	uczniowie
		5. Udział w projektach i programach edukacyjnych i wychowawczych.	nauczyciele	uczniowie
		6. Wykorzystanie rodziców w roli ekspertów w ramach zajęć dydaktycznych.	nauczyciele	uczniowie
		7. Zagospodarowanie przestrzeni szkolnej do aktualnych potrzeb (np. z okazji DNIA SOKU).	dyrektor, nauczyciele, SU	uczniowie
		8. Udział w spektaklach teatralnych, seansach filmowych	nauczyciele	uczniowie
	2. Praca z uczniem uzdolnionym	1. Organizowanie konkursów przedmiotowych.	nauczyciele	uczniowie
		2. Organizowanie wystawy prac uczniowskich.	nauczyciele	uczniowie
		3. Promowanie talentów i pasji uczniowskich.	nauczyciele	uczniowie
		4. Prowadzenie kół zainteresowań.	nauczyciele	uczniowie
	3. Pomoc uczniom z trudnościami w nauce.	1. Organizowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.	nauczyciele, pedagog	uczniowie, rodzice
		2. Organizowanie zajęć	nauczyciele, pedagog	uczniowie

		wyrównawczych i pomoc indywidualna uczniom z problemami w nauce.		
		3. Informowanie rodziców o trudnościach dydaktycznych dziecka, tworzenie wspólnej płaszczyzny pomocy.	nauczyciele, pedagog	uczniowie
		4. Współpraca z PPP w zakresie pomocy uczniom z trudnościami edukacyjnymi i wychowawczymi.	nauczyciele, pedagog	uczniowie
		5. Obserwacja i pomiar dydaktyczny mający na celu rozpoznanie u ucznia specyficznych trudności w nauce.	nauczyciele, pedagog	uczniowie
PATRIOTYZM	1. Wyrabianie szacunku dla tradycji państwowych.	1. Organizowanie obchodów świąt państwowych - udział w uroczystościach upamiętniających rocznice i święta państwowe.	wychowawcy	uczniowie
		2. Zapoznanie z symbolami narodowymi.	wychowawcy, nauczyciele	uczniowie
	2. Kształtowanie poczucia przynależności do regionu.	1. Poznawanie historii miejscowości i gminy.	wychowawcy, nauczyciele	uczniowie
		2. Organizowanie wycieczek.	wychowawcy, nauczyciele	uczniowie
		3. Realizowanie projektów szkolnych	nauczyciele	uczniowie
		4. Udział w projektach i programach poza szkolnych.	nauczyciele	uczniowie
		5. Udział w imprezach środowiskowych.	nauczyciele	uczniowie
		6. Promowanie szkoły w społeczności lokalnej.	dyrektor, nauczyciele, uczniowie	mieszkańcy gminy

WZMACNIANIE WIĘZI	1. Kształtowanie przynależności do społeczności szkolnej - tworzenie przyjaznej i miłej atmosfery w szkole.	1. Podejmowanie działań integrujących środowisko szkolne (apele, zabawy, dyskoteki, piknik, imprezy klasowe, wycieczki).	wychowawcy, nauczyciele	uczniowie, nauczyciele, rodzice
		2. Podejmowanie wspólnych akcji charytatywnych, wdrażanie do wolontariatu	nauczyciele, Koło Wolontariatu, pedagog	uczniowie, osoby objęte pomocą
		3. Organizowanie różnych form pomocy koleżeńskiej	nauczyciele	uczniowie
	2. Kształtowanie umiejętności współdziałania i współpracy.	1. Reorganizacja pracy SU.	opiekunowie SU	uczniowie
		2. Udział w imprezach organizowanych przez SU.	opiekunowie SU	uczniowie
		3. Organizowanie warsztatów kształtujących umiejętności współpracy i współdziałania.	nauczyciele, pedagog	uczniowie
ZDROWIE	1. Kształtowanie nawyków zdrowego i aktywnego trybu życia.	1. Promowanie zdrowego odżywiania.	nauczyciele, pielęgniarka	uczniowie, rodzice, nauczyciele i pracownicy szkoły
		2. Uczestniczenie we fluoryzacji.	pielęgniarka	Uczniowie
		3. Organizowanie zajęć sportowych, nauki pływania	Nauczyciele	Uczniowie
		4. Organizowanie rajdów i wycieczek turystycznych	Nauczyciele	Uczniowie
		5. Organizowanie działań mających na celu popularyzowanie badań profilaktycznych (np. różowa sobota, kodeks walki z rakiem).	nauczyciele, pielęgniarka, pedagog, Koło Wolontariatu	uczniowie, rodziny
	2. Podejmowanie działań	1. Rozpoznawanie wczesnych	pedagog	uczniowie, rodzice

	profilaktycznych mających na celu wskazywanie ujemnych skutków stosowania środków psychoaktywnych.	objawów używania środków odurzających i substancji psychotropowych.		
	3. Zapobieganie problemom emocjonalnym dzieci i młodzieży	2. Organizowanie spotkań ze specjalistami.	wychowawcy, pedagog. Współpraca z GKRPA	uczniowie, rodzice
		3. Przeciwdziałanie uzależnieniom (profilaktyka pierwszorzędowa) – udział w programach profilaktycznych; konkursy, spektakle profilaktyczne, przeprowadzenie pogadarek w klasach na temat uzależnień lekcje wychowawcze, wskazanie instytucji pomocowych (gazetki) -	pedagog, wychowawcy, specjaliści	Uczniowie
		1. Prowadzenie zajęć sportowych i edukacyjnych rozwijających zainteresowania jako form rozładowywania napięć	nauczyciele, trenerzy	
		2. Prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych i psychoterapeutycznych dla uczniów z trudnościami emocjonalno-behawioralnymi	Pedagog, specjaliści (np. PPP)	
		3. Pedagogizacja rodziców w zakresie problemów emocjonalnych dzieci i młodzieży	Pedagog, specjaliści (np. PPP)	
	4.Przeciwdziałanie narkomanii.	1. Diagnoza w każdym roku szkolnym w terminie do 30	pedagog, wychowawcy,	uczniowie rodzice, nauczyciele,

		dni od dnia rozpoczęcia roku szkolnego. 2. Działania profilaktyczne o charakterze wielopoziomowym – wynikające z diagnozy, kształtowanie u uczniów i wychowanków postaw prospołecznych, prozdrowotnych. Realizacja zadań wynikających z Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomani: a) warsztaty psychoedukacyjne dla uczniów ze specjalistami: pracownikami PPP w Pszczynie, dzielnicowym, profilaktykiem KPP w Pszczynie, przedstawicielami instytucji wspomagających, b) działania profilaktyczne, edukacyjne, wychowawcze, informacyjne: - spektakle profilaktyczne, - promocja zdrowia, c) szkolenia pedagogów, nauczycieli, w razie potrzeby, prelekcje dla rodziców. Współpraca z GKRPA w Miedźnej.	dyrektor, pedagog, wychowawcy	uczniowie, rodzice,
EKOLOGIA	1. Budzenie szacunku do przyrody	1. Oszczędzanie wody, energii elektrycznej, papieru – warsztaty, prelekcje, godziny wychowawcze	nauczyciele	uczniowie, rodzice
		2. Udział w akcji: „Sprzątanie	nauczyciele	Uczniowie

		świata”, „Dnia Ziemi”		
		3. Dbanie o porządek i czystość środowiska.	nauczyciele	Uczniowie
	2. Uświadamianie zagrożeń środowiska przyrodniczego.	1. Wskazywanie na rosnącą degradację otoczenia i wynikające z tego zagrożenia.	nauczyciele	uczniowie
		2. Zbiórka surowców wtórnych.	nauczyciele	uczniowie
		3. Pogadanka na temat sposobów zmniejszania ilości odpadów produkowanych w gospodarstwach domowych.	nauczyciele	uczniowie

EWALUACJA

Ewaluacja programu Przebieg pracy wychowawczo - profilaktycznej i jej efekty poddawane są systematycznej obserwacji i ocenie. Informacje zwrotne, pochodzące od uczniów, rodziców i nauczycieli, będą wykorzystywane w procesie cyklicznej oceny sytuacji wychowawczej i skuteczności działań profilaktycznych podejmowanych przez szkołę.

Procedury postępowania w sytuacjach zagrożeń:

AGRESYWNE ZACHOWANIA UCZNIA W SZKOLE LUB PRZYPADKI TZW. FALI	
Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek wystąpienia na terenie szkoły zachowań agresywnych tj. agresji fizycznej i agresji słownej ucznia wobec ucznia lub nauczyciela.
Osoby odpowiedzialne i zarządzanie	Procedura postępowania jest uruchamiana przez osobę, która zauważyła przedmiotowe zachowanie lub której je zgłoszono. O stopniu zaawansowania procedury i podejmowanych w niej krokach decyduje: dyrektor placówki, a w przypadku jego nieobecności wicedyrektor lub pedagog szkolny. Czynnościami realizowanymi w trakcie procedury kieruje dyrektor placówki, wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.
Sposób postępowania	1. Agresja fizyczna Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska. Obowiązkiem każdego pracownika szkoły, który zaobserwował atak agresji fizycznej lub został o nim poinformowany jest przerwanie tego zachowania. Pracownik szkoły powinien w sposób stanowczy i zdecydowany

	przekazać uczestnikom agresji, że nie wyraża zgody na takie zachowanie. Należy mówić dobitnie, głośno, stanowczo, używać krótkich komunikatów. W razie potrzeby należy zadbać o uniemożliwienie dalszego kontaktu między uczniami. ▪ Należy powiadomić pielęgniarkę szkolną (jeśli taka jest w szkole), pedagoga/psychologa i dyrektora szkoły oraz powiadomić wychowawcę/ów oraz rodziców (opiekunów prawnych) agresora i ofiary. ▪ W przypadku zagrożenia życia (stan nieprzytomny) - pielęgniarka, pedagog/psycholog lub dyrektor szkoły wzywa natychmiast karetkę pogotowia, nawet bez uzyskania zgody rodziców (opiekunów prawnych). ▪ Opiekę nad uczniem podczas udzielania pomocy medycznej, ale bez możliwości udzielenia zgody na operację, sprawuje osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły. ▪ Decyzję o dalszym leczeniu dziecka podejmują rodzice (opiekunowie prawni) poszkodowanego. ▪ Pedagog szkolny/psycholog szkolny i wychowawcy klas przeprowadzają rozmowy z rodzicami (opiekunami prawnymi) obydwu stron oraz ze sprawcą i ofiarą. Z rozmów sporządzają notatkę. ▪ Pedagog/psycholog szkolny powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy rodzić sobie w kontaktach z innymi. ▪ W przypadku agresji fizycznej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach. W przypadku wszczynania kolejnych ataków przez agresora, z widocznymi skutkami pobicia - szkoła kieruje sprawę na Policję, od postępowania której zależą dalsze losy sprawcy przemocy. Wobec agresora stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie i/lub regulaminie szkoły. 2. Agresja słowna ▪ Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska ▪ Należy powiadomić wychowawcę klasy i/lub dyrektora, pedagoga/psychologa. ▪ Wychowawca (pedagog lub psycholog) przeprowadza rozmowę z uczniem mającą na celu wyjaśnienie okoliczności zdarzenia. Rozmowę z ofiarą i agresorem należy przeprowadzić osobno.
--	---

	▪ Wychowawca (pedagog/psycholog) przeprowadza rozmowę ze sprawcą i ofiarą w celu ustalenia okoliczności zdarzenia, ustala wraz ze sprawcą formę zadośćuczynienia. • zaistniałym zdarzeniu należy poinformować rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia. ▪ Pedagog/psycholog szkolny powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy rodzić sobie w kontaktach z innymi. ▪ W przypadku agresji fizycznej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach. ▪ W poważnych przypadkach np. uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa ściganego na wniosek poszkodowanego powiadamiana jest Policja. ▪ Wobec ucznia przejawiającego zachowania agresywne stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie lub regulaminie szkoły.
Obowiązki pracowników szkoły	Należy: ▪ zapoznać się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury, ▪ brać udział w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury, ▪ mieć zapisane numery telefonów osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury, ▪ znać swoje zadania na wypadek uruchomienia procedury, ▪ szkolić uczniów w zakresie postępowania na wypadek uruchomienia procedury. ▪ stosować się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją kryzysową.

Procedura postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych

ZNALEZIENIE W SZKOLE SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

Cel	Zapewnienie zdrowia i bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów przebywających w szkole/placówce w sytuacji zagrożeń wewnętrznych związanych z rozprowadzaniem niebezpiecznych środków odurzających oraz odurzeniem alkoholem, narkotykami lub „dopalaczami”.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Dyrektor szkoły, pedagog szkolny/psycholog szkolny
Podstawy uruchomienia procedury	Wystąpienie zagrożenia: (1) rozpowszechnianiem środków odurzających (narkotyków, dopalaczy) lub alkoholu, (2) zdrowia ucznia po użyciu środka odurzającego lub spożycia alkoholu oraz (3) zdrowia ucznia w wyniku wypadku w szkole lub poza nią.

Sposób działania	1. W przypadku znalezienia podejrzanej substancji odurzającej na terenie szkoły, należy: ▪ zachować szczególne środki ostrożności ▪ zabezpieczyć substancję przed dostępem do niej uczniów oraz ew. jej zniszczeniem ▪ powiadomić dyrektora szkoły, który powiadamia Policję ▪ ustalić (jeżeli to możliwe), do kogo znaleziona substancja należy ▪ przekazać Policji zabezpieczoną substancję oraz informację o zaistniałej sytuacji ▪ opracować i prowadzić projekty edukacyjne dot. w/w problematyki
	2. W przypadku podejrzenia ucznia o posiadanie środków odurzających należy: ▪ odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie ▪ powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego ▪ powiadomić dyrektora szkoły, dyrektor powiadamia Policję ▪ zażądać od ucznia w obecności innej osoby/pedagoga przekazania posiadanej substancji ▪ zażądać od ucznia pokazania zawartości plecaka oraz zawartości kieszeni ▪ powiadomić rodziców/prawnych opiekunów ucznia ▪ poinformować rodziców o obowiązujących procedurach w szkole/placówce ▪ przeprowadzić z uczniem w obecności rodziców / opiekunów prawnych dziecka rozmowę o złamaniu obowiązującego prawa szkolnego W dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi. Wsparcia należy udzielić również rodzicom / opiekunom prawnym ucznia ▪ podjąć wraz z rodzicami działania profilaktyczne w zakresie posiadania i rozprowadzania środków odurzających

	3. W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia alkoholem: ▪ powiadomić wychowawcę klasy ucznia ▪ odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie ▪ powiadomić pedagoga/psychologa szkolnego ▪ przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego ▪ powiadomić dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji ▪ powiadomić rodziców ucznia z prośbą o przybycie do szkoły/placówki ▪ poinformować rodziców o obowiązującej w szkole procedurze postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych. W dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi. Wsparcia należy udzielić również rodzicom/opiekunom prawnym ucznia ▪ przeprowadzić rozmowę z rodzicami wskazując argumenty dla zagrożenia zdrowia, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji ▪ powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia
	4. W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia narkotykami: ▪ przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy ▪ poinformować pielęgniarkę/pedagoga szkolnego ▪ w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie ▪ przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego ▪ poinformować dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji ▪ wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia ▪ przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania ▪ przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem. ▪ zobowiązać rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu odurzania się, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji.

	▪ opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem ▪ wdrożyć program wychowawczo-profilaktyczny. Monitorować i ewaluować efekty ▪ powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia
	5. W przypadku rozpoznania stanu odurzenia ucznia „dopalaczami”: ▪ przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy ▪ w momencie rozpoznania odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie ▪ poinformować pedagoga/psychologa szkolnego ▪ przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego ▪ poinformować dyrektora szkoły o zaistniałej sytuacji ▪ wezwać karetkę pogotowia ratunkowego ▪ wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia ▪ przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania ▪ przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem w ich obecności lub indywidualnie w celu wyciszenia emocji ▪ udzielić pomocy i zobowiązać rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu od odurzania się ▪ opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem ▪ wdrożyć program wychowawczo-profilaktyczny. Monitorować i ewaluować efekty ▪ powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.

	6. W przypadku odmowy współpracy przez rodziców: ▪ szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub Policję ▪ powiadomione instytucje wdrażają obowiązujące procedury postępowania ▪ szkoła współpracuje z instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia ucznia ▪ szkoła udziela informacji i przekazuje dotychczasowe sposoby postępowania z uczniem ▪ szkoła współpracuje z Ośrodkiem Wychowawczym, w którym umieszczono ucznia ▪ szkoła monitoruje ucznia do czasu osiągnięcia przez niego pełnoletniości
Obowiązki pracowników szkoły	Należy: ▪ zapoznać się ze skutecznymi działaniami profilaktycznymi ▪ zapoznać się z rodzajami i wyglądem środków odurzających ▪ zapoznać się z symptomami wskazującymi na odurzenie narkotykiem ▪ zapoznać się z symptomami nadużycia alkoholu ▪ zapoznać się z symptomami zachowania dealerów środków odurzających ▪ prowadzić regularnie zajęcia z zakresu zagrożenia zdrowia środkami niebezpiecznymi ▪ prowadzić systematyczne zajęcia z zakresu stosowania obowiązującego w szkole Prawa ▪ realizować projekty edukacyjne z uczniami o współczesnych zagrożeniach ▪ prowadzić cykliczne szkolenia dla rodziców o zagrożeniach zdrowia dzieci ▪ prowadzić ciągłą obserwację uczniów w kontekście ich zdrowia i bezpieczeństwa ▪ poznać nazwy instytucji pomocowych zajmujących się uzależnieniami ▪ zapoznawać się na bieżąco z przepisami obowiązującego Prawa w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa uczniów ▪ zapoznawać się z programami rekomendowanymi, które możesz upowszechniać w swojej szkole (www.programyrekomendowane.pl)

Procedura postępowania na wypadek
wystąpienia kradzieży, wymuszenia pieniędzy
lub przedmiotów wartościowych

KRADZIEŻ LUB WYMUSZENIE PIENIĘDZY LUB PRZEDMIOTÓW WARTOŚCIOWYCH	
Cel	Celem procedury jest określenie sposobu postępowania na wypadek stwierdzenia w szkole przypadku kradzieży lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych, dokonanego przez ucznia.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Za uruchomienie i anulowanie procedury oraz kierowanie koniecznymi działaniami odpowiadają kolejno: dyrektor placówki, w przypadku jego nieobecności wicedyrektor, a w przypadku jego nieobecności pedagog/psycholog szkolny.
Sposób działania	1. Kradzież lub wymuszenie przedmiotu znacznej wartości: ▪ Działania mające na celu powstrzymanie i niwelowanie tego zjawiska winny zostać podjęte bezzwłocznie ▪ Osoba, która wykryła kradzież, winna bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły ▪ Należy przekazać sprawcę czynu (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) pod opiekę pedagoga szkolnego lub dyrektora szkoły ▪ Należy zabezpieczyć dowody przestępstwa tj. przedmiotów pochodzących z kradzieży lub wymuszenia i przekazanie ich Policji ▪ Należy zażądać, aby uczeń przekazał skradzioną rzecz, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni we własnej odzieży oraz przekazał inne przedmioty budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną rzeczą -

	w obecności innej osoby, np. wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego, psychologa, dyrektora lub innego pracownika szkoły (należy pamiętać, że pracownik szkoły nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczek ucznia. Może to zrobić tylko Policja ▪ We współpracy z pedagogiem szkolnym należy ustalić okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia ▪ Dyrektor szkoły winien wezwać rodziców (opiekunów prawnych) sprawcy i przeprowadzić rozmowy z uczniem w ich obecności. Należy sporządzić notatkę z tej rozmowy podpisaną przez rodziców ▪ Należy powiadomić Policję ▪ Sprawca winien dokonać zadośćuczynienia poszkodowanemu w kradzieży 2. Otrzymanie przez ucznia prawomocnego wyroku ukończenia postępowania karnego ▪ Po otrzymaniu zawiadomienia z sądu o prawomocnym ukończeniu postępowania karnego wobec ucznia dyrektor szkoły niezwłocznie na posiedzeniu Rady Pedagogicznej winien przedstawić treść zawiadomienia. ▪ Rada Pedagogiczna może podjąć decyzję o skreśleniu ucznia z listy uczniów. ▪ Następnie dyrektor szkoły powiadamia o decyzji Rady Pedagogicznej rodziców. ▪ Dyrektor – na podstawie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego oraz po uzyskaniu opinii samorządu uczniowskiego - wydaje decyzję o skreśleniu ucznia z listy uczniów szkoły.
Obowiązki pracowników szkoły	▪ Zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury ▪ Wzięcie udziału w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury ▪ Posiadanie - dostępnych w każdej chwili – numerów telefonów osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury ▪ Posiadanie wiedzy o swoich zadaniach na wypadek uruchomienia procedury ▪ Stosowanie się do poleceń osoby zarządzającej procedurą

Procedura postępowania w sytuacji wypadku ucznia w szkole

SYTUACJA WYPADKU UCZNIA W SZKOLE

Cel	Zapewnienie profesjonalnych działań pracowników szkoły gwarantujących poszkodowanemu w wypadku w szkole uczniowi należyłą opiekę i niezbędną pomoc.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba upoważniona przez nich.
Sposób działania	Wypadek ucznia jest to nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w czasie pozostawania ucznia pod opieką szkoły: na terenie szkoły lub poza jej terenem (w trakcie wycieczki lub wyjścia pod opieką nauczycieli).

Udzielenie pierwszej pomocy przedmedycznej poszkodowanemu

Pracownik szkoły, który powziął wiadomość o wypadku ucznia niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności prowadząc fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy. Udzielenie pierwszej pomocy w wypadkach jest prawnym obowiązkiem każdego pracownika szkoły.

Jej nieudzielenie, szczególnie w odniesieniu do osoby odpowiedzialnej za bezpieczeństwo ucznia, skutkuje sankcją karną.

W sytuacji wypadku ucznia, nauczyciel przerywa lekcję, wyprowadzając uczniów z miejsca zagrożenia, jeżeli miejsce, w którym są lub będą prowadzone zajęcia może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa uczniów. Pracownik zobowiązany jest do niezwłocznego powiadomienia dyrektora szkoły o sytuacji.

2. Obowiązek powiadamiania i zabezpieczenia miejsca zdarzenia

O każdym wypadku zawiadamia się niezwłocznie: rodziców (opiekunów) poszkodowanego, pracownika szkoły odpowiedzialnego za bezpieczeństwo i higienę pracy, społecznego inspektora pracy, organ prowadzący szkołę lub placówkę oraz radę rodziców.

O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym zawiadamia się niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, zawiadamia się niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego. Zawiadomień dokonuje dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik szkoły. Fakt ten powiadamiający dokumentuje wpisem w dzienniku zajęć podając datę i godzinę powiadomienia rodziców / opiekunów prawnych ucznia o wypadku. Przy lekkich przypadkach (brak wyraźnych obrażeń – np. widoczne tylko lekkie zaczerwienienie, zadrapanie, lekkie skaleczenie), po udzieleniu pierwszej pomocy poszkodowanemu uczniowi, powiadamiający o zdarzeniu ustala z nim: potrzebę wezwania pogotowia ratunkowego lub potrzebę wcześniejszego przyjścia rodzica i godzinę odbioru dziecka ze szkoły w dniu zdarzenia. Informację o powyższych ustaleniach powiadamiający zamieszcza również w dzienniku zajęć.

W każdym trudniejszym przypadku (widoczne obrażenia, urazy, niepokojące objawy) dyrektor lub upoważniona osoba wzywa pogotowie ratunkowe. W przypadku stwierdzenia przez lekarza potrzeby pobytu ucznia w szpitalu, należy zapewnić uczniowi opiekę w drodze do szpitala.

Jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone. Dyrektor zabezpiecza je do czasu dokonania oględzin lub wykonania szkicu przez zespół powypadkowy.

Jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza terenem szkoły, wszystkie stosowne decyzje

podejmuje opiekun grupy/kierownik wycieczki i odpowiada za nie. Do czasu rozpoczęcia pracy przez zespół powypadkowy dyrektor zabezpiecza miejsce wypadku w sposób wykluczający dopuszczenie osób niepowołanych.

Jeżeli czynności związanych z zabezpieczeniem miejsca wypadku nie może wykonać dyrektor, wykonuje je upoważniony przez dyrektora pracownik szkoły.

3. Zespół powypadkowy

Dyrektor szkoły powołuje zespół powypadkowy. W jego skład wchodzi z zasady pracownik odpowiedzialny za służby bezpieczeństwo i higienę pracy. Jeżeli w składzie zespołu nie może uczestniczyć pracownik służby BHP, w skład zespołu wchodzi dyrektor szkoły. W składzie zespołu może uczestniczyć przedstawiciel organu prowadzącego, kuratora oświaty lub rady rodziców.

Przewodniczącym zespołu jest pracownik odpowiedzialny za BHP w szkole, a jeżeli nie ma go w składzie zespołu – przewodniczącego zespołu spośród pracowników szkoły wyznacza dyrektor.

4. Postępowanie powypadkowe

Zespół powypadkowy:

- przeprowadza postępowanie powypadkowe i sporządza dokumentację powypadkową
- rozmawia z uczniem (w obecności rodzica lub wychowawcy/ pedagoga/ psychologa szkolnego) i sporządza protokół przesłuchania
- rozmawia ze świadkami wypadku i sporządza protokoły przesłuchania; jeżeli świadkami są uczniowie - przesłuchanie odbywa się w obecności wychowawcy lub pedagoga/psychologa szkolnego, a protokół przesłuchania odczytuje się w obecności ucznia - świadka i jego rodziców
- sporządza szkic lub fotografię miejsca wypadku
- uzyskuje pisemne oświadczenie nauczyciela, pod opieką którego uczeń przebywał w czasie, gdy zdarzył się wypadek
- uzyskuje opinię lekarską z opisem doznanych obrażeń i określeniem rodzaju wypadku
- sporządza protokół powypadkowy nie później niż w ciągu 14 dni od daty uzyskania zawiadomienia o wy-

padku – protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor szkoły.

Przekroczenie 14 dniowego terminu może nastąpić w przypadku, gdy wystąpią uzasadnione przeszkody lub trudności uniemożliwiające sporządzenie protokołu w wyznaczonym terminie. W sprawach spornych rozstrzygające jest stanowisko przewodniczącego zespołu.

Członek zespołu, który nie zgadza się ze stanowiskiem przewodniczącego, może złożyć zdanie odrębne, które odnotowuje się w protokole powypadkowym. Protokół powypadkowy podpisują członkowie zespołu oraz dyrektor szkoły. Jeżeli do treści protokołu powypadkowego nie zostały zgłoszone zastrzeżenia przez rodziców ucznia poszkodowanego postępowanie powypadkowe uznaje się za zakończone. Protokół powypadkowy sporządza się w trzech egzemplarzach dla: poszkodowanego, szkoły, która przechowuje go w dokumentacji powypadkowej wypadku ucznia oraz dla organu prowadzącego lub kuratora oświaty (na żądanie).

Z treścią protokołu powypadkowego i innymi materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się: poszkodowanego pełnoletniego i rodziców (opiekunów) poszkodowanego małoletniego. Jeżeli poszkodowany pełnoletni zmarł lub nie pozwala mu na to stan zdrowia, z materiałami postępowania powypadkowego zaznajamia się jego rodziców (opiekunów). Protokół powypadkowy doręcza się osobom uprawnionym do zaznajomienia się z materiałami postępowania powypadkowego.

5. Składanie zastrzeżeń do protokołu powypadkowego

W ciągu 7 dni od dnia doręczenia protokołu powypadkowego osoby, którym doręczono protokół, mogą złożyć zastrzeżenia do ustaleń protokołu (są o tym informowani przy odbieraniu protokołu). Zastrzeżenia składa się przewodniczącemu zespołu: ustnie i wtedy przewodniczący wpisuje je do protokołu lub na piśmie. Zastrzeżenia mogą dotyczyć w szczególności: niewykorzystania wszystkich środków dowodowych niezbędnych dla ustalenia stanu faktycznego, sprzeczności istotnych ustaleń protokołu z zebraniem materiałem dowodowym. Zastrzeżenia rozpatruje organ prowadzący szkołę. Po rozpatrzeniu zastrzeżeń organ prowadzący szkołę może: zlecić dotychczasowemu zespołowi wyjaśnienie ustaleń protokołu lub przeprowadzenie określonych czynności dowodowych, powołać nowy zespół celem ponownego przeprowadzenia postępowania powypadkowego.

6. Dokumentacja

Dyrektor szkoły prowadzi rejestr wypadków. Dyrektor wskazuje prawidłowe zachowania i odstępstwa od niniejszej

	procedury, informuje o wnioskach i podjętych działaniach profilaktycznych zmierzających do zapobiegania analogicznym wypadkom.
--	--

Procedura postępowania na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego

POPEŁNIENIE PRZEZ UCZNIA CZYNU KARALNEGO

Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego oraz udzielenie pomocy uczniowi – sprawcy czynu karalnego.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły, osoba wyznaczona w przypadku nieobecności w/w.
Podstawy uruchomienia działań	Przypadek dotyczy czynów zabronionych przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich rozumianych jako przestępstwo, przestępstwo skarbowe albo wykroczenie określone w artykułach: ▪ art. 50a – posiadanie noża, maczety lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu w miejscu publicznym, ▪ art. 51 – zakłócenie spokoju lub porządku publicznego, ▪ art. 69 – umyślne niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków, ▪ art. 74 – niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków ostrzegawczych, ▪ art. 76 – rzucanie przedmiotami w pojazd mechaniczny, ▪ art. 85 – samowolne ustawianie, niszczenie, uszkodzanie znaków, ▪ art. 87 – prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu, ▪ art. 119 – kradzież lub przywłaszczenie, ▪ art. 122 – paserstwo czyli nabycie mienia, wiedząc o tym, że pochodzi ono z kradzieży, ▪ art. 124 – niszczenie lub uszkodzanie cudzej rzeczy,

	▪ art. 133 – spekulacja biletami, tzw. konik, ▪ art. 143 – utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urządzeń użytku publicznego.
Sposób działania	▪ Osoba będąca świadkiem/dostrzegła zagrożenie zobowiązania jest do powiadomienia dyrektora szkoły. ▪ Dyrektor szkoły odpowiada za ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia ▪ W przypadku, gdy sprawca jest znany i przebywa na terenie szkoły, wyznaczone przez niego osoby winny zatrzymać i przekazać go dyrektorowi szkoły lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę. ▪ Dyrektor szkoły winien powiadomić rodziców ucznia o zaistniałym przypadku. ▪ Dyrektor szkoły jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia Policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (np. rozbój, uszkodzenie ciała, itp.) lub w przypadku, gdy nieletni sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość jest nieznana. Do jego obowiązków należy także zabezpieczenie ewentualnych dowodów lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich Policji.

Procedura postępowania na wypadek ucznia będącego ofiarą czynu karalnego

PRZYPADEK UCZNIA BĘDĄCEGO OFIARĄ CZYNU KARALNEGO

Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek zidentyfikowania w szkole ucznia będącego ofiarą czynu karalnego ucznia oraz udzielenie pomocy uczniowi - ofierze czynu karalnego.
Osoby odpowiedzialne za zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.
Podstawy uruchomienia działań	Sytuacja, w której uczeń stał się ofiarą czynu karalnego zabronionego przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich.
Sposób działania	▪ Osoba będąca świadkiem, która dostrzegła zagrożenie, winna udzielić ofierze czynu karalnego pierwszej pomocy (przedmedycznej), bądź zapewnić jej udzielenie poprzez wezwanie lekarza, w przypadku kiedy ofiara doznała obrażeń. Następnie świadek powinien powiadomić o sytuacji dyrektora szkoły. ▪ Obowiązkiem dyrektora szkoły jest niezwłoczne powiadomienie rodziców ucznia - ofiary czynu karalnego. ▪ Następnie dyrektor szkoły winien niezwłocznie wezwać Policję, szczególnie w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia. ▪ W dalszej kolejności ofiara czynu karalnego powinna otrzymać pomoc, wsparcie psychologiczne.

W

Bezkrytyczna wiara w treści zamieszczone
 w Internecie, nieumiejętność odróżnienia treści
 prawdziwych od nieprawdziwych,
 szkodliwość reklam - procedury reagowania

**BEZKRYTYCZNA WIARA W TREŚCI ZAMIESZCZONE
 W INTERNECIE, NIEUMIEJĘTNOŚĆ ODRÓŻNIENIA TREŚCI
 PRAWDZIWYCH OD NIEPRAWDZIWYCH,
 SZKODLIWOŚĆ REKLAM**

**Podstawy prawne uruchomienia
 procedury**

Ustawa z 11 stycznia 2017r. – prawo oświatowe

**Rodzaj zagrożenia objętego
 procedurą (opis)**

Brak umiejętności odróżniania informacji prawdziwych od nieprawdziwych publikowanych w Internecie, bezkrytyczne uznawanie za prawdę też publikowanych w forach internetowych, kierowanie się informacjami zawartymi w reklamach. Taka postawa dzieci prowadzić może do zagrożeń życia i zdrowia (np. stosowania wyniszczającej diety, samookaleczeń), skutkować rozczarowaniami i porażkami życiowymi (w efekcie korzystania z fałszywych informacji), utrudniać lub uniemożliwiać osiąganie dobrych wyników w edukacji (korzystanie z upraszczających i zawężających temat „ściągi” i „bryków”), a także utrwalenia się u ucznia ambiwalentnych postaw moralnych.

SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA

**Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie
 okoliczności zdarzenia**

Uczniowie nie umiejący odróżniać prawdy od fałszu informacji publikowanych w Internecie winni być identyfikowani przez nauczycieli i wychowawców w trakcie lekcji wszystkich przedmiotów. Często taka postawa ujawnia się podczas przygotowania prac domowych i jest stosunkowo łatwa do zidentyfikowania przez oceniającego je nauczyciela.

Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów	Posługiwanie się nieprawdziwymi informacjami zaczerpniętymi z Internetu w procesie dydaktycznym – podczas lekcji lub w zadaniach domowych, każdorazowo winno być zauważone przez nauczyciela, przeanalizowane i sprostowane. Przypadki spektakularne powinny być archiwizowane przez nauczycieli i wykorzystywane podczas zajęć z edukacji medialnej (informacyjnej).
Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły / spoza szkoły	Wystarczającą reakcją jest opublikowanie sprostowania nieprawdziwych informacji i - w miarę możliwości – rozpowszechnienie ich w Internecie, w portalach o zbliżonej tematyce.
Aktywności wobec ofiar zdarzenia i świadków	Szkoła powinna prowadzić działania profilaktyczne - edukację medialną (informacyjną), zarówno w formie zajęć pozalekcyjnych, jak i w trakcie lekcji przedmiotów nieinformatycznych (np. historii, języka polskiego, wychowania w rodzinie) przez wszystkie lata nauki ucznia w szkole. Zajęcia w szkole mogą mieć charakter kilkuminutowych elementów edukacji medialnej wplecionej w lekcje o innej tematyce i/lub lekcji ukierunkowanych na zdobywanie przez dzieci i młodzież kompetencji medialnych.

Cyberprzemoc - procedura reagowania

CYBERPRZEMOC	
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny, Statut szkoły, Regulamin szkoły
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą	Cyberprzemoc – przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych, głównie Internetu oraz telefonów komórkowych. Podstawo formy zjawiska to nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli. Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS
Telefony alarmowe krajowe i lokalne	Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży- 116 111 Telefon dla Rodziców Nauczycieli w sprawie Bezpieczeństwa Dzieci–800 100 100, dyzurnet@dyzurnet.pl
SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA	
Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia	Przypadek cyberprzemocy może zostać ujawniony przez ofiarę, świadka (innego ucznia, nauczyciela, rodzica) lub osobę bliską ofierze (np. rodzice, rodzeństwo, przyjaciele). W każdym przypadku należy ze spokojem wysłuchać osoby zgłaszającej i okazać jej wsparcie. Podziękować za zaufanie i zgłoszenie tej sprawy. ▪ Jeśli zgłaszającym jest ofiara cyberprzemocy, podejmując działania przede wszystkim należy okazać wsparcie, z zachowaniem jej podmiotowości i poszanowaniem jej uczuć. Potwierdzić, że ujawnienie przemocy jest dobrą decyzją. Taką rozmowę należy przeprowadzić w miejscu bezpiecznym, zapewniającym ofierze intymność. Nie należy podejmować kroków, które mogłyby prowadzić do powtórnej wiktymi-

	zacji czy wzbudzać podejrzenia sprawcy (np. wywołać ucznia do dyrekcji). ▪ Jeśli osobą zgłaszającą nie jest ofiara, na początku prosimy o opis sytuacji, także z zachowaniem podmiotowości i poszanowaniem i poszanowaniem uczuć osoby zgłaszającej (np. strach przed byciem kapusiem, obawa o własne bezpieczeństwo). W każdej sytuacji w trakcie ustalania okoliczności trzeba ustalić charakter zdarzenia (rozmiar i rangę szkody, jednorazowość/powtarzalność). Realizując procedurę należy unikać działań, które mogłyby wtórnie stygmatyzować ofiarę lub sprawcę, np. wywoływanie uczniów z lekcji, konfrontowanie ofiary i sprawcy, niewspółmierna kara, wytykanie palcami etc. Trzeba dokonać oceny, czy zdarzenie wyczerpuje znamiona cyberprzemocy, czy jest np. niezbyt udanym żartem (wtedy trzeba podjąć działania profilaktyczne mające na celu nie dopuszczenie do eskalacji tego typu zachowań w stronę cyberprzemocy).
Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów	Należy zabezpieczyć wszystkie dowody związane a aktem cyberprzemocy (np. zrobić kopię materiałów, zanotować datę i czas otrzymania materiałów, dane nadawcy, adresy stron www, historię etc.). W trakcie zbierania materiałów należy zadbać o bezpieczeństwo osób zaangażowanych w problem.
Identyfikacja sprawcy (-ów)	Identyfikacja sprawcy (-ów) często jest możliwa dzięki zebranych materiałom – wynikom rozmów z osobą zgłaszającą, z ofiarą, analizie zebranych materiałów. Ofiara często domyśla się, kto stosuje wobec niego cyberprzemoc. Jeśli ustalenie sprawcy jest niemożliwe, a w ocenie kadry pedagogicznej jest to konieczne, należy skontaktować się z Policją. Bezwzględnie należy zgłosić rozpowszechnianie nagich zdjęć osób poniżej 18 roku życia (art. 202 par. 3 KK)
Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły / spoza szkoły	Gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog szkolny powinien przeprowadzić z nim rozmowę o jego zachowaniu. Rozmowa taka ma służyć ustaleniu okoliczności zdarzenia, jego wspólnej analizie (w tym np. przyjrzeniu się przyczynom), a także próbie rozwiązania sytuacji konfliktowej (w tym sposobów zadośćuczynienia ofiarom cyberprzemocy). Cyberprzemoc powinna podlegać sankcjom określonym w wewnętrznych przepisach szkoły (m. in. w statucie, kontrakcie regulaminie). Szkoła może tu stosować konsekwencje przewidziane dla sytuacji „tradycyjnej” przemocy. Warto jednak rozszerzyć repertuar dostępnych środków, np. o czasowy zakaz korzystania ze szkolnej pracowni komputerowej w czasie wolnym i przynoszenia do szkoły akcesoriów elektronicznych (PSP, mp3) itp.

Aktywności wobec ofiar zdarzenia	W pierwszej kolejności należy udzielić wsparcia ofierze. Musi ona czuć się bezpieczna i zaopiekowana przez dorosłych. Na poczucie bezpieczeństwa dziecka wpływa fakt, że wie ono, iż szkoła podejmuje kroki w celu rozwiązania problemu. Podczas rozmowy z uczniem – ofiarą cyberprzemocy – należy zapewnić go, że nie jest winny zaistniałej sytuacji oraz że nikt nie ma prawa zachowywać się w ten sposób wobec niego, a także podkreślić, że dobrze zrobił ujawniając sytuację. Należy okazać zrozumienie dla jego uczuć, w tym trudności z ujawnieniem okoliczności wydarzenia, strachu, wstydu. Trzeba podkreślić, że szkoła nie toleruje przemocy i że zostaną podjęte odpowiednie procedury interwencyjne. Należy poinformować ucznia o krokach, jakie może podjąć szkoła i sposobach, w jaki może zapewnić mu bezpieczeństwo. Należy pomóc ofierze (rodzicom ofiary) w zabezpieczeniu dowodów (to może być dla niej zadanie trudne zarówno ze względów technicznych, jak i emocjonalnych), zerwaniu kontaktu ze sprawcą, zadbanie o podstawowe zasady bezpieczeństwa on-line (np. nieudostępnianie swoich danych kontaktowych, kształtowanie swojego wizerunku etc.) Pomoc ofierze nie może kończyć się w momencie zakończenia procedury. Warto monitorować sytuację „czuwać” nad jej bezpieczeństwem, np. zwracać uwagę czy nie są podejmowane wobec niej dalsze działania przemocowe, obserwować, jak sobie radzi w grupie po ujawnionym incydencie cyberprzemocy. W działaniu wobec ofiary należy także włączyć rodziców/opiekunów ofiary – trzeba na bieżąco ich informować o sytuacji, pamiętając przy tym o podmiotowym traktowaniu dziecka – mówiąc mu o tym i starając się uzyskać jego akceptację dla udziału rodziców. Jeśli dziecko nie wyraża zgody, należy omówić z nim jego obawy, a jeśli to nie pomaga powołać się na obowiązujące nas zasady i przekazać informację rodzicom. W trakcie rozmowy z dzieckiem i/lub jego rodzicami/opiekunami, jeśli jest to wskazane, można zaproponować pomoc specjalisty (np. psycholog szkolny, poradnia psychologiczno-pedagogiczna) oraz przekazać informację o możliwości zgłoszenia sprawy Policji.
Aktywności wobec świadków	Należy zadbać o bezpieczeństwo świadków zdarzenia, zwłaszcza, jeśli byli oni osobami ujawniającymi cyberprzemoc. W trakcie rozmowy ze świadkami należy okazać zrozumienie i empatię dla ich uczuć – obawy przed przypięciem łatki „donosiciela”, strachu przed staniem się kolejną ofiarą sprawcy itp.
Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi	Samo wystąpienie zjawiska cyberprzemocy nie jest jednoznaczne z koniecznością zaangażowania Policji i sądu rodzinnego – procedura powinna umożliwić rozwiązanie sytuacji problemowej na poziomie pracy wychowawczej szkoły. Szkoła powinna powiadomić odpowiednie służby (np. sąd rodzinny), gdy wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje z statutu i/lub regulaminu ucznia) i interwencje pedagogiczne, a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów (np. nie ma zmian postaw ucznia). Kontakt z Policją wymagają wszelkie sytuacje, w których zostało naruszone prawo (np. groźby karalne, świadome publikowanie nielegalnych treści, rozpowszechnianie nagich zdjęć z udziałem małoletnich). Za zgłoszenie powinien

	odpowiadać dyrektor szkoły.
Współpraca z dostawcami Internetu i operatorami telekomunikacyjnymi	Kontakt z dostawcą usługi może być wskazany w celu usunięcia z sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów. Do podjęcia takiego działania stymuluje administratora serwisu art. 14 Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

Dostęp do treści szkodliwych, niepożądanych, nielegalnych – procedura postępowania

DOSTĘP DO TREŚCI SZKODLIWYCH, NIEPOŻĄDANYCH I NIELEGALNYCH	
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny, Statut szkoły, Regulamin szkoły
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą	Zagrożenie łatwym dostępem do treści szkodliwych, niedozwolonych, nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia (pornografia, treści obrazujące przemoc i promujące działania szkodliwe dla zdrowia i życia dzieci, popularyzujące ideologię faszystowską i działalność niezgodną z prawem, nawoływanie do samookaleczeń i samobójstw, korzystania z narkotyków; niebezpieczeństwo werbunku dzieci i młodzieży do organizacji nielegalnych i terrorystycznych)
Telefony/kontakty alarmowe krajowe	Zgłaszanie nielegalnych treści: dyzurnet@dyzurnet.pl , tel. 801 615 005, Policja 997
SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA	
Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów	Reakcja szkoły w przypadku pozyskania wiedzy o wystąpieniu zagrożenia będzie zależna od tego, czy: (1) treści te można bezpośrednio powiązać z uczniami danej szkoły, czy też (2) treści nielegalne lub szkodliwe nie mają związku z uczniami danej szkoły, lecz wymagają kontaktu szkoły z odpowiednimi służbami. W pierwszej kolejności należy zabezpieczyć dowody w formie elektronicznej (pliki z treściami niedozwolonymi, zapisy rozmów w komunikatorach, e-maile, zrzuty ekranu), znalezione w Internecie lub w komputerze dziecka. Zabezpieczenie dowodów jest zadaniem rodziców lub opiekunów prawnych dziecka, w czynnościach tych może

	wspomagać ich przedstawiciel szkoły posiadający odpowiednie kompetencje techniczne. W przypadku sytuacji (1) rozwiązanie leży po stronie szkoły, zaś (2) należy rozważyć zgłoszenie incydentu na Policję oraz zgłosić go do serwisu Dyżurnet (dyżurnet.pl).
Identyfikacja sprawcy (-ów)	W identyfikacji sprawców kluczowe znaczenie odgrywać będą zgromadzone dowody. W procesie udostępniania nielegalnych i szkodliwych treści małoletnim występują na ogół: twórca treści (np. pornografii) oraz osoby, która udostępniły je dziecku. Często osobami tymi są rówieśnicy – uczniowie tej samej szkoły czy klasy, dzieci sąsiadów. Konieczne jest poinformowanie wszystkich rodziców lub opiekunów dzieci uczestniczących w zdarzeniu o sytuacji i roli ich dzieci.
Działania wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły	W przypadku udostępniania (szerowania, dzielenia się) treści opisanych wcześniej jako szkodliwych/niedozwolonych/nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia przez ucznia należy przeprowadzić z nim rozmowę na temat jego postępowania i w jej trakcie uzmysłwić mu szkodliwość prowadzonych przez niego działań. Działania szkoły powinny koncentrować się jednak na aktywnościach wychowawczych. W przypadku upowszechniania przez sprawców treści nielegalnych (np. pornografii dziecięcej) należy złożyć zawiadomienie o zdarzeniu na Policję.
Aktywności wobec ofiar zdarzenia	Dzieci - ofiary i świadków zdarzenia – należy od pierwszego etapu interwencji - otoczyć opieką psychologiczno-pedagogiczną. Rozmowa z dzieckiem powinna się odbywać w warunkach jego komfortu psychicznego, z poszanowaniem poufności i podmiotowości ucznia ze względu na fakt, iż kontakt z treściami nielegalnymi może mieć bardzo szkodliwy wpływ na jego psychikę. W jej trakcie należy ustalić okoliczności uzyskania przez ofiarę dostępu do ww. treści. Należy koniecznie powiadomić ich rodziców lub opiekunów prawnych o zdarzeniu i uzgodnić z nimi podejmowane działania i formy wsparcia dziecka. Działania szkoły w takich przypadkach powinna cechować poufność i empatia w kontaktach z wszystkimi uczestnikami zdarzenia oraz udzielającymi wsparcia. W przypadku kontaktu dziecka z treściami szkodliwymi należy dokładnie zbadać sposób, w jaki nastąpił kontakt dziecka z nimi. Poszukiwanie przez dziecko tego typu treści w sieci lub podsuwanie ich dziecku przez innych może być oznaką niepokojących incydentów ze świata rzeczywistego. Np. kontakty z osobami handlującymi narkotykami czy proces rekrutacji do sekty lub innej niebezpiecznej grupy.
Aktywności wobec świadków	W przypadku, gdy informacja na temat zdarzenia dotrze do środowiska rówieśniczego ofiary – w klasie, czy szkole, wskazane jest podjęcie działań edukacyjnych i wychowawczych.

Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi	W przypadku naruszenia prawa np. rozpowszechniania materiałów pornograficznych z udziałem nieletniego lub prób uwiedzenia małoletniego w wieku do 15 lat przez osobę dorosłą należy – w porozumieniu z rodzicami dziecka - niezwłocznie powiadomić Policję.
Współpraca ze służbami placówkami specjalistycznymi	Kontakt z treściami szkodliwymi lub niebezpiecznymi może wywołać potrzebę skorzystania przez ofiarę ze specjalistycznej opieki psychologicznej. Decyzja o takim kontakcie i skierowaniu na terapię musi zostać podjęta w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka.

Łamanie prawa autorskiego - procedura reagowania

ŁAMANIE PRAWA AUTORSKIEGO	
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą (opis)	Ryzyko poniesienia odpowiedzialności cywilnej lub karnej z tytułu naruszenia prawa autorskiego albo negatywnych skutków pochopnego spełnienia nieuzasadnionych roszczeń (tzw. copyright trolling)
SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA	
Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia	W zależności od okoliczności oraz zaawansowania problemu, w którym doszło do ujawnienia sprawy, zdarzenie może zostać zgłoszone w sposób nieformalny (ustnie, telefonicznie, pocztą elektroniczną, na zamkniętym lub publicznym forum internetowym, na piśmie w postaci wezwania podpisanego przez domniemanego uprawnionego lub jego pełnomocnika) lub formalny (w postaci doręczenia odpisu pozwu lub innego pisma urzędowego np. wezwania z Policji lub prokuratury). Przyjęcie zgłoszenia dokonanego w sposób nieformalny powinno zaowocować powstaniem bardziej formalnego śladu, w postaci np. notatki służbowej, zakomunikowania przełożonemu itd. w zależności od wagi sprawy. Na wstępnym etapie należy przede wszystkim unikać wdawania się w argumentację, pochopnego przyznawania roszczeń lub spełniania żądań, piętnowania domniemych sprawców itd. bez ustalenia wszystkich okoliczności sprawy, w razie potrzeby w konsultacji z prawnikiem. Prawo autorskie jest regulacją skomplikowaną, a sądy decydują w sprawach o naruszenie praw autorskich często w bardzo odmienny sposób, dlatego w większości przypadków uzyskanie fachowej pomocy prawnej jest wysoce wskazane. Najczęstszym przypadkiem, w którym szkoła może zetknąć się z problemem naruszenia praw autorskich jest użycie materiałów prawnie chronionych na stronach internetowych szkoły, poza zakresem dozwolonego użytku, przez jej

	pracowników bądź uczniów. W przypadku naruszeń dokonanych przez uczniów szkoła nie może występować w roli sędziego - dochodzenie roszczeń należy pozostawić osobom uprawnionym. Szkoła powinna na każdym etapie skupić się na swojej roli edukacyjno-wychowawczej poprzez organizację lekcji na temat praw autorskich, zwracając przy tym uwagę, że powinny one rzeczowo i konkretnie informować, jakie czyny są dozwolone, a jakie zabronione prawem.
Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów	Należy zebrać informacje przede wszystkim o: - osobie dokonującej zgłoszenie, czy jest do tego uprawniona (czy faktycznie przysługują jej prawa autorskie do danego utworu, czy posiada ważne pełnomocnictwo itd.) - wykorzystanym utworze (czy faktycznie jest chroniony przez prawo autorskie, w jakim zakresie został wykorzystany i czy zakres ten mieści się w zakresie posiadanych licencji lub dozwolonego użytku) Należy zweryfikować wszystkie informacje podawane przez zgłaszającego lub inne osoby. Jeżeli np. powołuje się on na toczące się w sprawie postępowanie karne, należy podjąć kontakt z odpowiednimi służbami celem ustalenia, czy takie postępowanie faktycznie się toczy, czego dokładnie dotyczy i jaka jest w nim rola poszczególnych osób. Taki kontakt najlepiej przeprowadzać za pośrednictwem adwokata lub radcy prawnego. Należy sprawdzić, czy okoliczności podane w zgłoszeniu faktycznie miały miejsce i czy powoływane tam dowody nie zostały zmanipulowane.
Identyfikacja sprawcy (-ów)	Dochodzenie naruszeń praw autorskich realizowane jest, co do zasady, z inicjatywy samego uprawnionego przed sądami, a w przypadku naruszeń stanowiących przestępstwo dodatkowo zaangażowane mogą być Policja i prokuratura. Szkoła nie powinna wyręczać tych organów w ich rolach ani też wkraczać w ich kompetencje. Szkoła powinna skupić się na swojej roli wychowawczej i edukacyjnej, wykorzystując otrzymanie zgłoszenia rzekomego naruszenia do przekazania zaangażowanym osobom (a być może i wszystkim uczniom, nauczycielom i opiekunom) wiedzy na temat tego, jak faktycznie prawo reguluje tę konkretną sytuację.
Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły / spoza szkoły	Zasadniczo o dochodzeniu roszczeń wobec sprawcy decyduje sam uprawniony (tzn. autor lub inna osoba, której przysługują prawa autorskie). Szkoła powinna natomiast podjąć działania o charakterze edukacyjno-wychowawczym, polegające na obszernym wyjaśnieniu, na czym polegało naruszenie oraz przekazaniu wiedzy, jak do naruszeń nie dopuścić w przyszłości.

Aktywności wobec ofiar zdarzenia	Jeżeli osobą, której prawa autorskie naruszono, jest uczeń należy rozważyć możliwość wystąpienia w roli mediatora, aby stosownie do okoliczności ułatwić stronom ugodowe lub inne kompromisowe zakończenie powstałego sporu, np. w przypadku, gdy ofiarą jest osoba ze szkoły, autorytet szkoły może pomóc w skłonieniu sprawcy do zaprzestania naruszeń. Z kolei w przypadku, gdy ofiarą jest osoba spoza szkoły, szkoła może pomóc sprawcy w doprowadzeniu do zaniechania naruszeń i naprawienia ich skutków bez niepotrzebnej eskalacji sporu.
Aktywności wobec świadków	Stosownie do okoliczności, należy samodzielnie zebrać ich zeznania lub zadbać, aby zostały one zebrane przez uprawnione organy.
Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi	Ponieważ, co do zasady dochodzenie roszczeń z tytułu naruszeń zależy od decyzji uprawnionego, to uprawniony musi samodzielnie zdecydować czy zawiadamiać Policję lub składać powództwo. Stosownie do wskazanej wyżej roli mediatora, szkoła powinna zaangażować się natomiast przede wszystkim w ułatwianie zakończenia sporu bez takiej eskalacji.

Zagrożenia dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu – procedura reagowania

ZAGROŻENIA DLA ZDROWIA DZIECI W ZWIĄZKU Z NADMIERNYM KORZYSTANIEM Z INTERNETU	
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą (opis)	Infoholizm (siecioholizm) – nadmierne, obejmujące niekiedy niemal całą dobę korzystanie z zasobów Internetu i gier komputerowych (najczęściej sieciowych) i portali społecznościowych przez dzieci. Jego negatywne efekty polegają na pogarszaniu się stanu zdrowia fizycznego (np. choroby oczu, padaczka ekranowa, choroby kręgosłupa) i psychicznego (irytacja, rozdrażnienie, spadek sprawności psychofizycznej, a nawet depresja), zaniedbywaniu codziennych czynności, oraz osłabianiu relacji rodzinnych i społecznych.
SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA	
Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia	Infoholizm stwierdza najczęściej rodzic lub opiekun prawny dziecka. W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych można skierować ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej. Kluczowe są tutaj pozostałe objawy wskazane wyżej. Nauczyciele w szkole także powinni zainteresować się przypadkami dzieci nieangażujących się w życie klasy, a poświęcającymi wolne chwile na kontakt online lub przychodzącymi do szkoły po nieprzespanej nocy. Rzadziej zgłoszeń można się spodziewać od rówieśników dziecka nadmiernie korzystającego z sieci.
Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów	Reakcja szkoły powinna polegać w pierwszych krokach na ustaleniu skutków zdrowotnych i psychicznych, jakie nadmierne korzystanie z zasobów Internetu wywołało u dziecka (np. gorsze oceny w nauce, niedosypianie, niedojadanie, rezygnacja z dawnych zainteresowań, załamanie się relacji z rodziną czy rówieśnikami). Celem tych ustaleń jest wybór odpowiedniej

	ścieżki rozwiązywania problemu - z udziałem specjalistów (lekarzy, terapeutów) lub bez – wyłącznie w szkole. W początkowej fazie popadania w uzależnienie do Internetu należy koncentrować się na wsparciu udzielonym w rodzinie i w szkole (psycholog/pedagog szkolny, wychowawca).
Aktywności wobec ofiar zdarzenia	Osoba, której problem dotyczy, powinna zostać otoczona zindywidualizowaną opieką przez pedagoga/psychologa szkolnego. Pierwszym jej etapem będzie rozmowa (rozmowy) ze specjalistą, która pozwoli zdiagnozować poziom zagrożenia, określić przyczyny popadnięcia w nałóg (np. sytuacja domowa, brak sukcesów edukacyjnych w szkole, izolacja w środowisku rówieśniczym) i ukazać specyfikę przypadku. Każde dziecko, u którego podejrzewa się nałóg korzystania z Internetu powinno zostać profesjonalnie zdiagnozowane przez psychologa szkolnego. Czasem warto w tym zakresie skorzystać z pomocy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.
Aktywności wobec świadków	Jeśli świadkami problemu są rówieśnicy dziecka, należy im w rozmowie zwrócić uwagę na negatywne aspekty nadmiernego korzystania z zasobów Internetu oraz zaapelować o codzienne wsparcie dla dziecka dotkniętego problemem, a także o informowanie wychowawcy w przypadku wystąpienia kolejnych przypadków u innych dzieci.
Współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi	W przypadku zdiagnozowania przez psychologa zaawansowanego uzależnienia od korzystania z zasobów Internetu dziecko powinno zostać skierowane przez szkołę, w bliskiej współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej oferującej program terapeutyczny z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. W części przypadków może się okazać konieczna diagnoza i terapia lekarska.

Naruszenie prywatności dotyczące nieodpowiedniego
lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych wizerunku

NARUSZENIE PRYWATNOŚCI DOTYCZĄCE NIEODPOWIEDNIEGO LUB NIEZGODNEGO Z PRAWEM WYKORZYSTANIA WIZERUNKU DZIECKA I PRACOWNIKA SZKOŁY	
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny (art. 190a par. 2)
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą	Zagrożenie to polega na naruszeniu prywatności dziecka lub pracownika szkoły poprzez nieodpowiednie lub niezgodne z prawem wykorzystanie danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły. Należy zwrócić uwagę, iż podszywanie się pod inną osobę, wykorzystywanie jej wizerunku lub danych osobowych w celu wyrządzenia jej szkody osobistej lub majątkowej jest w świetle polskiego prawa przestępstwem. Najczęstszymi formami wyłudzenia lub kradzieży danych jest przejęcie profilu na portalu społecznościowym w celu dyskredytacji lub naruszenia dobrego wizerunku ofiary (np. publikacja zdjęć intymnych bądź montowanych), szantażu (w celu uzyskania korzyści finansowych w zamian za niepublikowanie zdjęć bądź treści naruszających dobry wizerunek ofiary), dokonania zakupów i innych transakcji finansowych (np. w sklepach internetowych na koszt ofiary) lub uzyskania korzyści (np. usługi premium SMS). Często naruszenia prywatności łączy się z cyberprzemocą.
SPÓSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA	
Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia	Gdy sprawcą jest uczeń - kolega ofiary ze szkoły czy klasy, uczniowie lub rodzice winni skontaktować się z dyrektorem szkoły, wychowawcą lub Szkolnym Mentorem Bezpieczeństwa Cyfrowego. W przypadku, gdy do naruszenia prywatności poprzez kradzież, wyłudzenie danych osobowych wykorzystanie wizerunku dziecka dochodzi ze strony dorosłych osób trzecich, rodzice winni skontaktować się bezpośrednio z Policją i powiadomić o tym szkołę (zgodnie z Kodeksem Karnym ściganie następuje tu na wniosek pokrzywdzonego). Istotne dla ścigania sprawcy będzie uzyskanie dowodów, że sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej. Samo podszywanie się pod ofiarę

	nie jest karalne.
Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów	W pierwszej kolejności należy zabezpieczyć dowody nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem działania - w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu, konwersacja w komunikatorze lub sms). Równolegle należy dokonać zmian tych danych identyfikujących, które zależą od ofiary, tj. haseł i loginów lub kodów dostępu do platform i portali internetowych, tak aby uniemożliwić kontynuację procederu naruszania prywatności - w działaniu tym ucznia i/lub jego rodzica/opiekuna prawnego powinien wspierać Szkolny Mentor Bezpieczeństwa Cyfrowego. Jeśli wykradzione dane zostały wykorzystane w celu naruszenia dobrego wizerunku ofiary, bądź w innych celach niezgodnych z prawem należy dążyć do wyjaśnienia tych działań i usunięcia ich skutków, także tych widocznych w Internecie. Likwidacja stron internetowych czy profili w portalach społecznościowych, która wymagać będzie interwencji w zebrane dowody musi odbywać się za zgodą Policji (o ile została powiadomiona). Szczególnej uwagi wymagają incydenty kradzieży tożsamości w celu posłużenia się nią np. podczas zakupu towarów online lub dokonania transakcji finansowych. W tym przypadku należy skontaktować się ze sklepem lub pożyczkodawcą i wyjaśnić charakter zdarzenia.
Identyfikacja sprawcy (-ów)	W przypadku, gdy dowody jasno wskazują na konkretnego sprawcę oraz na spełnianie przesłanki, iż sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej należy je zabezpieczyć i przekazać Policji. W przypadku, gdy trudno to ustalić, identyfikacji dokonać winna Policja. W przypadku znanego sprawcy, który jednak nie działał z powyższych pobudek, szkoła powinna dążyć do rozwiązania problemu w ramach działań wychowawczo – edukacyjnych uzgodnionych z rodzicami.
Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły / spoza szkoły	Gdy sprawcą incydentu jest uczeń szkoły, należy wobec niego – w porozumieniu z rodzicami – podjąć działania wychowawcze, zmierzające do uświadomienia nieodpowiedniego i nielegalnego charakteru czynów, jakich dokonał. Jednym z elementów takich działań powinny być przeprosiny złożone osobie poszkodowanej. Celem takich działań winno być nie tylko nabycie odpowiedniej wiedzy przez ucznia na temat wagi poszanowania prywatności w codziennym życiu, ale trwała zmiana jego postawy na akceptującą szacunek dla wizerunku i prywatności. Działania takie szkoła winna podjąć niezależnie od powiadomienia Policji/ sądu rodzinnego. Dyrekcja szkoły winna podjąć decyzje w sprawie powiadomienia o incydencie Policji, biorąc pod uwagę wiek sprawcy, jego dotychczasowe zachowanie, postawę po odkryciu incydentu oraz opinie wychowawcy i pedagoga. Przed podjęciem decyzji o zgłoszeniu incydentu na Policję należy rozważyć, czy istnieją dowody, iż uczeń - sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej. W takim przypadku dobrym rozwiązaniem jest uzyskanie interpretacji prawnej

	adwokata lub radcy prawnego.
Aktywności wobec ofiar zdarzenia	Ofiary incydentów należy otoczyć – w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi - opieką pedagogiczno-psychologiczną i powiadomić o działaniach podjętych w celu usunięcia skutków działania sprawcy (np. usunięcie z Internetu intymnych zdjęć ofiary, zablokowanie dostępu do konta w portalu społecznościowym). Jeśli kradzież tożsamości, bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane tylko jej i rodzicom, szkoła winna zapewnić poufność działań, tak aby informacje narażające ofiarę na naruszenie wizerunku nie były rozpowszechniane.
Aktywności wobec świadków	Gdy kradzież tożsamości, bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane szerszemu gronu uczniów szkoły, należy podjąć wobec nich działania wychowawcze, zwracające uwagę na negatywną ocenę naruszania wizerunku ucznia – koleżanki lub kolegi oraz ryzyko penalizacji.
Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi	Gdy naruszenie prywatności, czy wyłudzenie lub kradzież tożsamości skutkują wyrządzeniem ofierze szkody majątkowej lub osobistej, rodzice dzieci winni o nim powiadomić Policję.
Współpraca ze służbami placówkami specjalistycznymi	W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych wobec ofiary, można skierować ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej.

Nawiązywanie niebezpiecznych kontaktów w Internecie – uwodzenie, zagrożenie pedofilią – procedura postępowania

NAWIAZYWANIE NIEBEZPIECZNYCH KONTAKTÓW W INTERNECIE – UWODZENIE, ZAGROZENIE PEDOFILIĄ	
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny, art. 200, 200a par 1 i 2, art. 286 par.1
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą (opis)	Zagrożenie obejmuje kontakty osób dorosłych z małoletnimi w celu zainicjowania znajomości prowadzących do wyłudzenia poufnych informacji, nawiązania kontaktów seksualnych, skłonienia dziecka do zachowań niebezpiecznych dla jego zdrowia i życia lub wyłudzenia własności (np. danych, pieniędzy, cennych przedmiotów rodzinnych).
Telefony alarmowe krajowe	Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży: 116 111 Telefon dla Rodziców i Nauczycieli w sprawie Bezpieczeństwa Dzieci: 800 100 100 Zgłaszanie nielegalnych treści: Dyżurnet, dyżurnet.pl
SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA	
Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia	Osobami najczęściej zgłaszającymi omawiany problem są rodzice/opiekunowie prawni dziecka lub osoby zajmujące się „poszukiwaniem pedofili”. W pierwszym przypadku informacja trafia najpierw do szkół, w drugim - na Policję. Zdarza się, że informacja uzyskiwana jest ze środowiska rówieśników ofiary. Kluczowe znaczenie w działaniach szkoły ma czas reakcji - szybkość przeciwdziałania zagrożeniu ze względu na niezwykle szkodliwe konsekwencje realizacji kontaktu online, przeradzającego się w zachowania w świecie rzeczywistym: uwiedzenie i wykorzystanie seksualne, kidnaping, a także wyłudzenie pieniędzy czy przedmiotów dużej wartości. W przypadkach niebezpiecznych kontaktów inicjowanych w Internecie może dochodzić do zagrożenia życia i zdrowia dziecka, szantażu i przymusu realizacji czynności seksualnych.

Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów	Należy zidentyfikować i zabezpieczyć w szkole, w formie elektronicznej dowody działania dorosłego sprawcy uwiedzenia (zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych; zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail). Jednocześnie – bezzwłocznie - należy dokonać zawiadomienia na Policji o wystąpieniu zdarzenia.
Identyfikacja sprawcy(-ów)	Ze względu na bezpieczeństwo nie należy podejmować samodzielnych działań w celu dotarcia do sprawcy, lecz udzielać wszelkiego możliwego wsparcia organom ścigania, m.in. zabezpieczyć i przekazać zebrane dowody. Identyfikacja sprawcy wykracza poza kompetencje i możliwości szkoły w większości przypadków uwodzenia przez Internet.
Aktywności wobec sprawców ze szkoły/ spoza szkoły	Nie należy podejmować aktywności zmierzających bezpośrednio do kontaktu ze sprawcą. Zadaniem szkoły jest zebranie dowodów i opieka nad ofiarą i ew. świadkami.
Aktywności wobec ofiar zdarzenia	W każdym przypadku próby nawiązania niebezpiecznego kontaktu – np. w celu werbunku do sekty lub grupy promującej niebezpieczne zachowania, a także werbunku do grupy terrorystycznej należy przed wszystkim zapewnić ofierze opiekę psychologiczną i poczucie bezpieczeństwa. Podobne wsparcie winno być udzielone w przypadku zaobserwowania antyzdrowotnych i zagrażających życiu zachowań uczniów (samookaleczenia, zażywanie substancji psychoaktywnych), bowiem zachowania te mogą być inicjowane i wzmacniane poprzez kontakty w Internecie. O możliwym związku takich zachowań dzieci z inspiracją w Internecie należy powiadomić rodziców. Pierwszą czynnością w ramach reakcji na zagrożenie jest otoczenie ofiary pomocą psychologiczno-pedagogiczną we współpracy szkoły z rodzicami/opiekunami prawnymi. W trakcie rozmowy z dzieckiem prowadzonej w warunkach komfortu psychicznego przez wychowawcę/ pedagoga/psychologa/osobę ze szkoły, do której dziecko ma szczególne zaufanie, należy uzyskać wszelkie możliwe informacje o sprawcy i przekazać je Policji. Należy upewnić się, że kontakt ofiary ze sprawcą został przerwany, a dziecko odzyskało poczucie bezpieczeństwa. Towarzyszyć temu powinna analiza sytuacji domowej (rodzinnej) dziecka, w której tkwić może źródło poszukiwania kontaktów w Internecie. Dziecku należy udzielić profesjonalnej opieki terapeutycznej i/lub lekarskiej. Wszelkie działania szkoły wobec dziecka winny być uzgadniane z rodzicami/opiekunami prawnymi i inicjowane za ich zgodą.

Aktywności wobec świadków	Jeżeli zgłaszającym zagrożenie był rówieśnik ofiary, należy również objąć go opieką psychologiczną, pozytywnie wzmacniając jego reakcję na zdarzenie.
Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi	W przypadkach naruszenia prawa – szczególnie w przypadku uwiedzenia dziecka do lat 15 – obowiązkiem szkoły jest powiadomienie Policji lub sądu rodzinnego.
Współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi	W przypadkach uwiedzenia nieletnich przez osoby dorosłe rekomenduje się – w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi – skierowanie ofiary na terapię do placówki specjalistycznej opieki psychologicznej.

Zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobników online – procedura reagowania

ZAGROŻENIA BEZPIECZEŃSTWA TECHNICZNEGO SIECI, KOMPUTERÓW I ZASOBNIKÓW ONLINE	
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe Statut szkoły, Regulamin szkoły
Rodzaj zagrożenia objętego procedurą (opis)	Kategoria technicznych zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego obejmuje obecnie szerokie spectrum problemów: (1) ataki przez wirusy, robaki i trojany, (2) ataki na zasoby sieciowe (hakerstwo, spyware, crimeware, exploit, ataki słownikowe i back door, skanowanie portów, phishing, pharming, sniffing, spoofing, ataki Denial of service (DoS), rootkit) i ataki socjotechniczne. Na styku z zagadnieniami technicznymi lokalizują się zagrożenia wynikające z nieprawidłowych i szkodliwych zachowań użytkowników np. używanie łatwych do odgadnięcia haseł, pozostawianie komputerów włączonych bez opieki, czy brak zabezpieczeń na wypadek braku energii elektrycznej.
SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA	
Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia	W przypadku wystąpienia incydentów zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego pracownik szkoły zobowiązany jest do zgłoszenia go osobie odpowiedzialnej za infrastrukturę cyfrową szkoły oraz dyrekcji. Kluczowe znaczenie ma zebranie i zabezpieczenie przez specjalistę dowodów w formie elektronicznej.
Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów	Szczegółowy opis procedur reagowania na wystąpienie w szkole różnorodnych zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego powinien zostać zawarty w dokumencie „polityka bezpieczeństwa cyfrowego” danej szkoły stanowiącej element Szkolnego Planu Zapewnienia Bezpieczeństwa Cyfrowego. W części przypadków szkoła poradzi sobie we własnym zakresie, w niektórych konieczne będzie skorzystanie z zewnętrznego wsparcia wyspecjalizowanych firm.

Identyfikacja sprawcy (-ów)	Identyfikację sprawców ataku należy pozostawić specjalistom – informatykom. W sytuacji, gdy incydent spowodował szkole straty materialne lub wiązał się z utratą danych należy powiadomić Policję, aby podjęła działania na rzecz zidentyfikowania sprawcy.
Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/ spoza szkoły	Jeśli sprawcami incydentu są uczniowie danej szkoły, o zaistniałej sytuacji należy powiadomić ich rodziców, zaś wobec nich podjąć działania wychowawcze. Jeżeli skutki ataku mają dotkliwy charakter, doprowadziły do zniszczenia mienia lub utraty istotnych danych (np. gromadzonych w e-dzienniku szkoły), należy taki przypadek zgłosić na Policję.
Aktywności wobec świadków	O incydencie należy powiadomić społeczność szkolną (uczniów, nauczycieli, rodziców) i zaprezentować podjęte sprawnie działania, tak przywracające działanie aplikacji i sieci komputerowej w szkole, jak i wychowawczo-edukacyjne wobec dzieci.
Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi	W przypadku wystąpienia strat materialnych oraz utraty danych (szczególnie danych wrażliwych) należy zgłosić incydent na Policji.
Współpraca ze służbami społecznymi i placówkami specjalistycznymi	W przypadkach zaawansowanych awarii (np. wywołanych przez trojany) lub strat (np. utrata danych z e-dziennika) konieczne jest skorzystanie z zewnętrznego wsparcia eksperckiego, kontakt z serwisem twórcy oprogramowania lub zamówienie usługi w wyspecjalizowanej firmie.